

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Yazınsal Yaratıcılıkta Temel İlke ve Kurallar

Aysu ERDEN

 Hayal

Yazınsan Yaratıcılıkta Temel İlke ve Kurallar

Aysu ERDEN

ISBN: 978-605-5945-33-6

Hayal Yayınları

Birinci Baskı: Mayıs 2009

Yayın Yönetmeni: Özgen Kılıçarslan

Kapak Tasarımı: Veysel Şaylı

Düzelti: Serkan Pınarcı

Hayal Yayınları

www.hayalyayinlari.com

Eposta: bilgi@hayalyayinlari.com

Adres: Meşrutiyet Cad. Meşrutiyet İş Hanı

No: 10 / 30 Kızılay-Ankara

Tel: 0312 417 47 09 Fax: 0312 417 37 94

Baskı: Aydan Web Ofset

Alinteri Bulvarı 364. Sokak No: 4

Ostim / Ankara

Yazıların hukuki ve etik sorumluluğu yazarlarına aittir.

Tüm hakları saklıdır.

Bu kitabın yayın hakları Hayal Yayıncılık Ltd. Şti.'nindir.

İzinsiz kopyalanamaz, aktarılamaz, çoğaltılamaz.

YAZINSAL YARATICILIKTA TEMEL İLKE VE KURALLAR

AYSU ERDEN

Đhayāl

Aysu ERDEN

Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olduktan sonra yine aynı üniversitenin İngiliz dilbilimi bölümü'nde asistan olarak göreve başlamış, doktora ve doçentliğini karşılaştırmalı dilbilgisi, sözdizimi ve morfoloji, profesörlüğünü ise biçembilim alanlarında yapmıştır. 2000-2003 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dilbilimi Bölümü Başkanlığı'nı yapan Aysu Erden 2005-2008 tarihleri arasında da Çankaya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığını yapmıştır.

Mimar Yunus ARAN'ın Anısına...

GİRİŞ

Yaratıcı yazarlar çoğunluğun duyamadığını duyan ve okurlarına duyurabilen, çoğunluğun göremediğini gören ve okurlarına gösterebilen, gördürebilen bireylerdir. Yaratıcı metinler yazarının iç dünyasını, düşlerini, duygularını, düşüncelerini başkalarıyla dil aracılığıyla paylaşmasını sağlayan sanatsal iletişim ortamlarıdır. Bu tür metinlerin başarısı yazılmamış, yazılamamış olanların, okura derin yapılarında bulunan simgesel altyapılarla aktarabilmesindedir. Bu altyapıların içinde okur tarafından çözülmesi gereken, onun zihninde yanıt bulmasını gerektiren bir dizi sorular oluşturan kimi gizler saklıdır. Okur söz konusu soruları yanıtlarken, gizleri çözerken yazarın 'yaratıcı yardımcısı' ve yaratıcı metindeki anlamları ortaya çıkmasına yardım eden aktif katılımcı konumundadır. Onun metne katılımı ve sezgisel tepkileri okur merkezli bir tepkidir aslında. Yaratıcı yazar ise sanatının getirdiği kimi sınırları bilen, sanatının sınırları içinde dil kullanma özgürlüğünü sınırsızca ve dilediğince kullanma hakkına sahip bir sanatçıdır. Yaratıcı metnin derinliklerinde yazar tarafından tam olarak belirlenmiş ve gizlenmiş olan bilgilerin anlaşılabilmesi, yorumlanabilmesi için gerekli olan tüm ipuçları metnin yüzeyine serpiştirilmiştir aslında.

"1944 Detroit doğumlu Amerikalı polisiye roman yazarı Marcia Muller, 12 yaşındayken köpeğinin maceralarını anlattığı bir kitap yazar, eleştiriler genelde olumludur. Yazarlık macerasına Michigan Üniversitesi 3. sınıftayken, Yaratıcı Yazarlık dersinin hocası, 'Yazar olamazsın. Çünkü anlatacak bir şeyin yok.' diyene kadar ara verir. Gazetecilikten mezun olan Muller, serbest muhabir olarak çalışmaya başlar. 1970'lerin başında Kaliforniya'ya taşınan Muller, işsiz kalınca okumaktan çok zevk aldığı polisiye romanlar yazmaya başlar. İlk romanı 'Edwin of the Iron Shoes' beş yıl boyunca yayıncılar tarafından reddedilir. San Franciscolu özel dedektif Sharon McCone'un yer aldığı bu ilk roman en nihayetinde yayımladığında büyük beğeni kazanır ve serinin devamı gelir."

(<http://www.cinairoman.com/yazarlar.php?secilen=Marcia+Muller>)

Yaratıcı yazarlık dersi hocasının Marcia Muller'e yönelttiği 'Yazar olamazsın. Çünkü anlatacak bir şeyin yok!' yargısı belki de yazarın roman yazmaya karar vermesinin en önemli nedeni oldu.

Yaratıcı yazarlık seminerlerinin ve yaratıcı yazarlık sanatının tadına varmak isteyenlerin katılmak istedikleri bu seminer ve atölyelerde, kısa ve uzun kurmaca metinlerin (kısa kısa öykü, öykü, uzun öykü, roman), şiirin, denemenin, tiyatro oyununun, senaryonun, denemenin, eleştirinin yazılmasına, grup içinde yazılan bu metinlerin tartışılmasına öncelik verilmektedir.

Türkiye'de de bazı yayınevleri (*Notos, Kum, vb.*), yazar örgütleri (Edebiyatçılar Derneği, Türkiye PEN Merkezi, vb.) ve diğer özel kuruluşlar (um: ag vb.) tarafından yürütülmekte olan bu atölyeler yazma isteği duymasa bile edebiyatı seven, yazma isteği duyan ama yazmayan, yazan ama kendilerini saklayan, yazdıklarını basılı ya da sanal ortamda yayımlatabilen herkese; statü, kariyer, derece sahibi olma koşulu aramaksızın, sınıf, zümre, meslek, cinsiyet ayrımı yapmaksızın herkesi katılıma davet etmektedir.

Yazma meraklılarını bir araya getiren ve kolektif çalışma yapmaya yönlendiren yaratıcı yazarlık seminerleri katılımcıları yaratıcılığın yalnız yapılan bir sanat dalı olup olmadığını, "paylaşılarak geliştirilen bir zihinsel etkinlik" olarak kabul edilip edilemeyeceğini düşünmeye yönlendirmektedir.

Yaratıcı yazarlık seminerlerinde değerlendirme kriterleri

Seminerlerde gerçekleştirilen çalışmalarındaki değerlendirme kriterlerini genel olarak aşağıdaki şekilde sınıflandırmak olasıdır:

1- Üretilen metinlerde yazım yanlışlarının bulunup bulunmadığının araştırılması.

2- Metinlerin dilbilgisi hatalarından arındırılmasını sağlamak.

3- Dilbilgisi hatalarıyla biçimsel amaçla kullanılan sıradışı sözcük birliktelikleri ve sıradışı tümce yapıları arasındaki farkın bilincine varılması.

4- Üretilen yaratıcı edebi metinlerin, türlerinin gerektirdiği üzere kendilerine özgü ölçütlere sahip olup olmadıklarının araştırılması, tartışılması.

Yaratıcı yazarlık seminerlerinde katılımcıların kendilerine yöneltmeleri gereken sorular

1- Yaratıcı yazarlık öğretilir mi?

2- Yaratıcı yazarlık öğrenilebilir mi?

3- Bu tür etkinlikler katılımcıları yanıltabilir mi?

4- Yaratıcı yazarlık bir sanat olduğuna göre, müzik, resim, heykel, sinema/teyatro oyunculuğu vb. eğitimi gibi olabilir mi?

5- Yaratıcı yazarlık seminerleri katılımcılara nitelikli bir edebiyat formasyonu kazandırabilir mi?

6- Yaratıcı yazarlıkta içedöğüş ve yeteneğin rolü nedir?

7- Yazma eyleminin bileşenleri nedir?

Yaratıcı yazarlık seminerlerin sonucunda katılımcıların kazandıkları beceriler

1- Tüm yaratıcı metinlerin temelinde yatmakta olan yaratıcı fikirleri üretme

2- Yaratıcı metinleri tüketmek yerine onları eleştirel bir gözle okuyabilme

3- Söz konusu metinlerin derin yapılarında yatan gizleri çözebilme ve çoğul anlamlara ulaşabilme

- 4- Yaratıcı metinleri diğer metinlerden ayıran kıstasları öğrenme
- 5- Edebi metinleri üretebilme
- 6- Edebi terimleri ve söz sanatlarını irdeleme
- 7- Fikir üretme egzersizleri yapma
- 8- Fikir üretme çalışmalarında bulunma
- 9- Grup içinde bulunan diğer katılımcıların ürettikleri metinleri derinlemesine inceleyebilme ve görüş bildirme
- 10- Grup içinde sanatsal metinler üretmeyi ve bu metinlerin üzerinde çalışmayı öğrenme
- 11- Okurdan geribildirim almayı öğrenme
- 12- İyi bir okur olmanın bilincine ve tadına varabilme
- 13- Dilbilgisi hatalarının farkına varma
- 14- Yaratıcılığın sınırlarını zorlama ve geliştirme
- 15- Yazma sürecini anlama ve kullanma
- 16- Yaratıcı yazarlığın kurallarını keşfetme
- 17- Hatasız yazmayı ve üslup oluşturmaya öğrenme
- 18- Gizli kalmış yeteneklerini keşfetme
- 19- Doğru ve etkili yazma
- 20- Dil ve anadili bilinci kazanma
- 21- Düşünceleri, duyguları düzgün, özgün ve estetik olarak ifade edebilme
- 22- Yaratıcı yazarlıkta kullanılan teknikleri öğrenme ve kullanma
- 23- Yaratıcı yazarlıkta içedokuş ve yeteneğin rolünü kavrama

Yaratıcı yazarlık seminerleri hakkında bazı yazarların görüşleri

Ankara'da bulunan Edebiyatçılar Derneği tarafından yürütülmekte olan yaratıcı yazarlık seminerlerinin koordinatörlerinden birisi olan Tekgül Arı TMMOB Maden Mühendisleri Odası tarafından yayımlanan '*Madenci Öyküleri; Çılgılık*' adlı öykü seçkisinin giriş bölümünde yer alan "*Metin Yorgunluğu*" adlı bölümde şunları yazmaktadır:

"Bilindiği üzere, yazarlık öbür sanat dallarında olduğu gibi bir yetenek işidir. Öyle olsa da yeteneğin tek başına işe yarayacağını söylemek kolay mı? Öncelikle, doğal yeteneği geliştirmek için çokça okuyup yazmak

gerektiğini herhalde burada söylemenin anlamı pek yoktur. Yazdıklarımızın kalıcılığını sağlamaksa hatalarından arınmış, okunur ve anlaşılır metinlerden geçer. Yazar, içinde biriken duygu seliyle ilk aşamada; şiir, öykü, roman ya da deneme türünden birini coşkuyla kâğıda aktarır. Metnin bu haline, kabası tamamlanmış inşaat benzetmesi yapmak pek yanlış olmaz. Nasıl ki ince işleri bitirilmenden bir yapının içine girilmezse, önümüzdeki çalışmanın gün ışığına çıkması için de yapılması gereken ince işler vardır. Yazarın olmazsa olmaz hüneri bundan sonra başlar. Okurdan önce kendisinin okuyup tat alması, beğenmesi önemlidir. Yazdığımız metindeki olası yorgunluğu görebilmemiz için, öncelikle sesli okumalıyız. Böyle okuduğumuzda, duvara çarpan sesin oluşturduğu kimi çatlakların kulağımızı tırmalaması benzeri ilk uyarıyı bize duyuracaktır." (Arı, 2009: XIII-XIV)

Yine Ankara'da bulunan ve yaratıcı yazarlık seminerleri düzenleyen Kanguru Yayınları sahibi Aydın Şimşek konuyla ilgili olarak görüşlerini sanatsal bir üst dil oluşturarak şöyle dile getirmektedir:

"Bir metin bittiğinde, metnin bittiğine inanmamayı çok önemsemek gerekir. Bir metin bittiği yerde yeniden başlıyorsa, yani metnin bittiğine inanmıyorsanız, o metin en azından iyi metin olmaya aday bir metindir. Yazdığınız metne yabancılaşmanız, yani ondan bir süreliğine uzaklaşmanız sizin de metnin de çok yararına olacaktır. Metne geri döndüğünüzde metne ait olmayan cümle, sözcük ve kavramların bir şekilde metne sızdığını göreceksiniz. Bu nedenle metni dinlendirmek çok temel bir usuldür. Metni kuracak olan, taşıyacak olan, zirveye taşıyacak olan ve zirveden ağır ağır hızla indirecek veya bir sonuca taşıyacak olan ilk cümledir. O nedenle ilk cümle daha kurulduğu anda metnin hepsini ele vermemelidir. Metni geliştirecek olan ilk cümlelerin mümkün olduğunca açıklama katmadan kurulması önemlidir. Öyle ki, 'Açıklama katmadan anlatabilmek, anlatma sanatının yarısı eder.' denmektedir. Çünkü metinde okur için bırakılan her boşluk okurun bunu tamamlaması anlamlaması anlamına gelir. Ölümsüz metinlerin çoğu bu boşluklardan meydana gelmiştir. Metnin nerede başlayıp nerede biteceğine, metnin kendisi veya yazmaya başladıktan

sonra yazarın sezgilerinin bilinçle buluştuğu yerdeki kararlar verir. Metnizi hem kendiniz okuyunuz, hem de birine okutup dinletiniz. İçindeki çoğaltılmışlıkları daha rahat görürsünüz. Aslına bakarsanız, her yazının amacı yazarını öldürmektir. Yazdığınız şey sizi ve egonuzu öyle kaşır, öyle kaşır ki, bir müddet sonra siz kendi yazdığınıza tapmaya başlar ve eleştiriye kapanırsınız. O nedenle yazdığınızı sesli okuyarak onun okunmaya değer olup olmadığına tarafsız bir kulak ve zihin açıklığıyla karar vermelisiniz. Ortada onca usta yazarın eserleri varken, bir okur neden kalkıp sizin yazdıklarınızı okusun ki? O halde en başta yazdığınız metin edebi ve okunmaya değer olmalı. Başa dönersek... ‘Yazı, sizden öncekilerin gidip de dönmedikleri bir ormana davet edilmektir’ demiştik. O ormana doğru yürümeyi göze almak büyük bir cesaret olduğu için, yazma işine başlayanları önce kutlamak lazım. Ancak, o ormana girdikten sonra sizi nelerin beklediğini size kimseler söyleyemez. Siz sadece sizden öncekilerin o ormanda hangi yolu yürüdüklerini bilebilirsiniz, ama onların başına neler geldiğini asla bilemezsiniz. O nedenle, göze aldığınız şey ormanda kaybolmaktır, zehirli bir hayvan tarafından ısırılmaktır veya güzel bir çiçeği kokladığınızda zehirlenmektir. Öyleyse şöyle bitirelim: Unutmamalı; yazı içtenlik ve özgürlüktür. Her şeye benzeyen, hiçbir şeydir. Şiir zararlıdır; ama yazı öldürebilir." (Aydın Şimşek: 22 Nisan 2008-İzmir-TÜYAP Kitap Fuarı-Yaratıcı Yazarlık Çalıştayı)

Yaratıcı Yazarlık Programları

Birçok ülkede ve Türkiye'de ortaöğretim düzeyinden üniversitelerde doktora düzeyine kadar genişleyen bir yelpazede katılımcılara hizmet sunan yaratıcı yazarlık programları, en genel anlamıyla, edebiyat türlerinin yazılması, okunması ve sevdirmesi üzerine yoğunlaşmakla birlikte aşağıda belirtilen konuları da ayrıca irdelemektedir:

- a- Yayın kulüpleri-yazılan eserleri yayımlatma olanaklarını araştırmak
- b- Yaratıcı yazarlık seminerlerinde ele alınan edebiyat dallarına yönelik yarışmaların düzenlenmesi
- c- Katılımcıları edebiyat dergileri ve gazete eklerinde yayın yapmaya yönlendirmek
- d- Yaratıcı yazarlık merkezlerini ve atölye çalışmalarını yaygınlaştırmak
- e- Katılımcılara editörlük tekniğini öğretmek

Yaratıcı Yazarlık Derslerine ve Seminerlerine Konu Olan Edebi Türler

Yaratıcı yazarlık seminerleri ve dersleri, 'Yaratıcı Yazarlık' ana başlığının altında, alt dallar olarak, aşağıda belirtilen edebi metin türleri üzerine de ayrı ayrı dersler ve seminerler halinde yürütülmektedir:

- a- Kısa kısa öykü yazma teknikleri üzerine dersler, atölyeler ve seminerler
- b- Öykü yazma atölyeleri ve seminerleri
- c- Uzun öykü yazma atölyeleri ve seminerleri
- d- Roman yazma teknikleri üzerine atölyeler ve seminerler
- e- Epik eserler yazma teknikleri üzerine dersler, atölyeler ve seminerler
- f- Şiir yazma teknikleri üzerine atölyeler ve seminerler
- g- Senaryo yazarlığı teknikleri üzerine dersler, atölyeler ve seminerler
- h- Tiyatro oyunu yazarlığı atölyeleri ve seminerleri

- i- Anı/otobiyografi yazarlığı atölyeleri ve seminerleri
- j- Kurmaca olmayan yaratıcı metinlerin yazarlığı atölye, ders ve seminerleri
- k- Bireysel olmayan ve grup tarafından yazılan yaratıcı metin yazarlığı
- l- Belgesel yazımı teknikleri üzerine dersler, atölyeler ve seminerler
- m- Gazetelerde köşe yazarlığı atölyeleri, dersleri ve seminerleri
- n- Edebiyat Eleştirisi yöntemleri üzerine atölyeler ve seminerler

Yaratıcı Yazarlık Seminerlerinde Kullanılan Yöntemler Üzerine

Bilindiği üzere yaratıcı yazarlık seminerleri ve dersleri kuramsal ve uygulama olmak üzere iki temel aşamadan oluşmaktadır. Genelde edebi yazma sürecini tanıtmakla başlayan seminer ve dersler, yazmaya ve grup değerlendirmesine yönelik atölyelerle sürdürülmektedir.

Uygulamalı atölye çalışmalarında salt dil ve dilbilgisi hatalarının düzeltilmesi çalışmalarının ötesine geçilmesi hedeflenmektedir. Katılımcılar ürettikleri yaratıcı metinleri (öykü, şiir, deneme, oyun yazarlığı, vb.) birbirlerine ve seminer yöneticilerine okumakta, farklı bakış açıları konusunda, farklı çözümler konusunda görüş alışverişinde bulunmaktadır.

Örneğin, öykü yazarlığı atölyesi söz konusu olduğunda katılımcıların ürettikleri metinlerde aşağıdaki konuların tartışılması öncelik kazanmaktadır:

- Genel yapıları açısından öykülerin tartışılması (Giriş bölümünde atmosferin verilip verilmediği, gelişme-zirve-problem-çatışma bölümlerinin sonuç bölümüyle bağlantısının başarıyla kurulup kurulamamış olması)
- Öykü kişilerine derinlik kazandırılma sorunu
- Öyküde atmosfer oluşturma olgusu
- Öykünün dinamik ya da statik olması
- Öyküde gülen sesin ya da gotik sesin öne çıkarılıp çıkarılmaması
- Öyküde eğretileme olgusu ve diğer söz sanatlarının kullanımı

- Öyküde bakış açılarının geliştirilmesi
- Öyküde diyalog oluşturulması
- Öyküde ekonomik dil kullanımının önemi ve metin yorgunluğu konuları

Üslup oluşturma amacıyla kullanılan sıra dışı dil kullanımlarıyla dil-bilgisi hataları arasındaki farkların bulunması ve tartışılması

Öykü sonucunun yorumlanmasının okura bırakıldığı açık uçlu öykülerin irdelenmesi

Öykünün derin yapısında yatan ideolojiye ve çoğul anlamlara ulaşılması

Yurtdışında Yaratıcı Yazarlık Dersleri ve Seminerleri

Özellikle ABD ve İngiltere'de üniversitelerde, ilk ve orta dereceli okullarda, yazar derneklerinin bünyelerinde öğrencilere, ebeveynlere, edebiyat öğretmenlerine ve halka yönelik çok sayıda yaratıcı yazarlık programları açılmaktadır. Yurtdışında yaratıcı yazarlık ders, seminer programlarında ve atölye çalışmalarında genel olarak ele alınan konular aşağıdaki şekilde gruplanabilmektedir:

- Ebeveynlerin çocuklarına yaratıcı yazarlığı sevdirmeye yöntemleri
- İlk ve orta dereceli okul öğrencilerini yaratıcı yazarlığa hazırlama
- Kurmaca olmayan yaratıcı yazı yazma tekniklerini öğretme
- Yaratma sürecini tanıtmaya
- Genç yazarların yazma potansiyellerini gün yüzüne çıkarma
- Yaratıcı yazarlıkta temel bilgileri verme
- Kısa-uzun kurmaca yazma tekniklerini öğretme
- Şiir yazma tekniklerini öğretme
- Edebi türler arası çalışmalar yaptırma
- Oyun, senaryo yazma teknikleri üzerinde çalışma
- Oyun sahneleme tekniklerini öğretme
- Çocuk edebiyatı yazma tekniklerini öğretme
- Atölye çalışmaları

Yaratıcı yazarlık programlarının tanıtımı ve duyurulması

Yaratıcı yazarlık alanının kapsamına giren her konuda en az üç ya da dört ders açılabilmektedir. Bu derslerin içerikleri ve tanımları üniversitelerin, okulların ve yazar derneklerinin internet sitelerinde detaylı olarak verilmektedir. Tüm bu çalışmalara ek olarak aşağıdaki çalışmalar da ayrıca yürütülmektedir:

- Bir yıllık program hazırlanmakta
- Katılım koşulları belirlenmekte
- Usta öğretmenlerin özgeçmişleri tanıtılmakta
- Kayıt koşulları duyurulmakta
- Eğitim programı ile ilgili detaylı bilgiler hazırlanmakta
- Basın duyuruları yapılarak katılımcılara ulaşılmaktadır

Yaratıcı yazarlık programlarının katılımcıları

Derslere ve atölyelere "öğrenci" olarak katılan herkes "yazar" olarak değerlendirilmektedir. Böylelikle de reklam ve katılıma teşvik öncelenmektedir. Yararlı yazarlık eğitim programlarından "öğrenci" olarak yararlanacak olan katılımcı yazarlar üç grupta ele alınmaktadır:

- 1- 8-11 ve 12-17 yaş gruplarındaki genç yazarlar için yaz okulları
- 2- Yazarlık kariyerinin başında olan yazarlar için seminer ve atölyeler
- 3- Yazarlık kariyerinin /gelişiminin her düzeyinde bulunan yazarlar için ileri düzey yaratıcı yazarlık çalışmaları

Yaratıcı yazarlık programlarının yöneticileri

Yaratıcı yazarlık programlarında dersleri ve atölye çalışmalarını "öğretmen" olarak yürüten usta yazarlar ise dört ana grupta ele alınabilmektedir:

- 1- Ülke çapında kendini kanıtlamış, adını duyurmuş deneyimli yazarlar
- 2- Ülke çapında kendini kanıtlamış, adını duyurmuş ve yazarlık konusunda eğitim/ders verebilecek düzeyde deneyimli yazarlar

3- En üst düzeyde -uluslararası düzeyde- kendini kanıtlamış, ulusal ve uluslararası ödüller kazanmış, eserleri yabancı dillere çevrilmiş yazarlar

Yaratıcı yazarlık programları yurtdışında genel olarak üç şekilde ortaya çıkmaktadır:

1- Üniversitelerde ticari amaca yönelik olmayan lisans ve yüksek lisans düzeyindeki çalışmalar:

Amerika ve İngiltere'deki üniversitelerde, Amerikan ve İngiliz edebiyatı bölümleri ya da edebiyat fakülteleri tarafından, öğrenciye, zaman zaman da halka açık yaratıcı yazarlık programları hazırlanmaktadır. Söz konusu programlar genel olarak aşağıdaki ortak özelliklere sahiptirler:

Yaratıcı yazarlık programları üç ya da dört yıllık olabilmektedir.

Söz konusu programların lisans -yüksek lisans- doktora düzeyleri vardır.

- Bazı üniversitelerde yaratıcı yazarlık programları halka da açık olabilmektedir.

- İster öğrenciye yönelik üç-dört yıl boyunca açılan bir program olsun, ister halka yönelik kısa süreli kurslar olsun, ticari bir amaç güdülmediği için, katılımcı öğrenciler yetenek sınavı ile seçilmektedir.

- Yetenek sınavlarında adayların örnek olarak gönderdikleri edebi yazılar (şiir-öykü) yazar ve akademisyenlerden oluşan jüri tarafından değerlendirilmektedir.

Üniversitelerde açılan yaratıcı yazarlık programları üç düzeyde yürütülmektedir:

- Giriş düzeyi (şiir-kurmaca-edebi araştırma/inceleme-edebiyat eleştirisi)

- Orta düzey yaratıcı yazarlık

- İleri düzey yaratıcı yazarlık

Üniversitelerde yaratıcı yazarlık programları, giriş-orta-ileri düzeylerde, üç temel alanda yürütülür:

- Atölyeler (şiir/kurmaca/edebi araştırma dallarında)

- İngiliz-Amerikan ve dünya edebiyatında kendini kanıtlamış yazarlar-

dan seçilen eserlerdeki çağdaş temaların ve konuların tartışılması (edebiyat incelemeleri)

- Türler arası yaratıcı yazarlık çalışmaları:

Şiir

Şiirsel düzyazı

Kısa kurmaca-öykü

Kişisel deneme

Hatıra

Öyküsel şiir

Yaratıcı yazarlık programlarının içeriklerinden örnekler

Aşağıda, ABD ve İngiltere'deki bazı üniversitelerde gerçekleştirilen yaratıcı yazarlık programlarından seçilmiş bazı örnekler verilmektedir:

Farleigh Dickinson Üniversitesi tarafından (ABD) 2009 Yılı Bahar Döneminde düzenlenen *Yaratıcı Yazarlık Programı* aşağıdaki derslerden oluşmaktadır:

İleri düzey yaratıcı yazarlık atölyesi (Advanced Creative Writing Workshop)

Katılımcıların farklı edebi metin türlerinde biçim ve yapı oluşturma ve tema geliştirme yöntemleri ile yazma teknikleri hakkındaki bilgilerini geliştirebilecekleri ve öğrendikleri bu bilgileri uygulayabilecekleri bir yaratıcı yazarlık atölyesidir.

Yaratıcı yazarlık: Şiir (Creative Writing: Poetry)

Katılımcıların şiir yazabilecekleri, yazdıklarını diğer katılımcılarla paylaşabilecekleri, geleneksel ya da çağdaş çizgide şiir yazan usta şairlerin yayımlanmış şiirlerini okuyup tartışabilecekleri bu atölyede, ayrıca, şiirde söz sanatları ve etkili şiir dili oluşturma teknikleri üzerinde durulmaktadır.

Seyahatname yazarlığı atölyesi (Travel Writing)

Bu heyecan verici atölyede katılımcılar seyahatname yazarlığı sanatını ve tekniklerini keşfetmektedirler. Klasik ve çağdaş seyahatname yazarlarının eserlerinin okunup incelendiği bu atölyede katılımcılar konuyla ilgili

kişisel denemelerini yazıp birbirleriyle tartışma olanağına sahip olmaktadırlar.

İleri düzey kurmaca yazarlığı atölyesi (Advanced Fiction Writing)

Katılımcıların öykü ve roman yazma teknikleri üzerindeki bilgilerini geliştirebilecekleri ve uzun-kısa kurmaca metinler (öykü, uzun öykü ve roman) yazabilecekleri, yazdıklarını birbirleriyle tartışabilecekleri ve geliştirebilecekleri bir atölyedir.

Kurmacada tür denemeleri ve yazma atölyesi (Genre Fiction Writing)

Katılımcılar tematik olarak ilgi duydukları yaratıcı metinler (korku, gerilim, polisiye, bilim kurgu, hiciv, fantastik, vb.) oluşturmakta ve bunları atölye ortamında diğer katılımcılarla ve atölye yöneticisiyle tartışma olanağı bulmaktadırlar. Yaratıcı yazarlık tekniklerini tematik edebi türlere uygulamaktadırlar.

Yaratıcı yazar gözüyle okuma teknikleri (Reading Like a Writer)

Katılımcıların edebi metinleri yaratıcı yazar ve edebiyat eleştirisi bakış açılarından inceleyip tartışabilecekleri bir atölyedir. Tartışmalarda şu soruların yanıtları aranmaktadır: "Yazar eserinde kişileri oluştururken nelere dikkat etmiştir?", "Eserde söz sanatlarının kullanımı metnin biçimini nasıl etkilemiştir?" vb. Katılımcılar inceledikleri, eserler hakkında en az üç eleştiri yazısı yazarlar ve yazdıklarını diğer katılımcıların ve atölye yöneticisinin görüşüne sunarlar.

Üst düzey yaratıcı yazma projeleri (Senior Writing Project)

Yaratıcı yazarlık alanında belirli bir düzeye gelmiş ve sertifika almaya hak kazanmış olan katılımcılara açılan bu atölyede ileri düzeyde kişisel projeler yürütülmektedir. Katılımcılar, ilgi duydukları bir edebi türde (öykü, roman, şiir, deneme, vb.) kişisel dosyalarını hazırlamaktadırlar. Seçtikleri bu alana yönelik olarak, atölye yöneticisiyle birlikte konferanslara katılabilmektedirler.

Chicago Üniversitesi'ndeki (ABD) yaratıcı yazarlık programında yaratıcı yazarlık dersleri üç düzeyde verilmektedir:

1- Birinci Düzey: 12 kişiyle sınırlandırılan başlangıç düzeyindeki derslere sadece daha önce yazma deneyimi olmayan ancak yazmaya hevesli olanlar katılmaktadır.

2- İkinci Düzey: 12 kişiyle sınırlandırılan orta düzeydeki yaratıcı yazarlık derslerine belirli bir edebi türe ilgi duyan, o tür üzerine belirli bir yazma deneyimi olan ders veren öğretmen ve usta yazarların yönlendirmesine gereksinim duyan katılımcılar katılabilmektedir.

3- Üçüncü Düzey: 12 kişiyle sınırlandırılan ileri düzey yaratıcı yazarlık derslerine yine belirli bir edebi türe ilgi duyan, yazma deneyimi olan, yazdıklarını yayımlatma olanakları arayan, bu konuda ve ileri düzey yazma konusunda rehberliğe gereksinim duyanlar katılmaktadır.

Illinois Üniversitesi'nde (ABD) verilen yaratıcı yazarlık dersleri şu atölyeleri kapsamaktadır:

1- Anlatı metinlerini yazmaya giriş ve anlatı atölyesi

2- Şiir yazmaya giriş ve şiir atölyesi (Şiir yazma denemeleri-şiir yazmada kişisel özgürlük alanını geliştirme-şiir yazımında kişisel üslup oluşturma- şiirde yaratıcılık ve söz sanatları)

3- İleri düzey şiir yazma atölyesi (Usta şairler tarafından yazılmış şiirlerin incelenmesi-ileri düzey şiir yazma egzersizleri)

4- Deneme ve seyahatname yazma atölyesi (Yazınsal olmayan yaratıcı metinlerin yazılması)

5- Gazete ve köşe yazarlığı atölyesi (Gazete ve dergilerde yayımlanmaya yönelik yaratıcı yazılar)

New York Üniversitesi'nde (ABD) yaratıcı yazarlık çalışmaları çerçevesinde bir Kurmaca Atölyesi Programı (Workshop in Fiction) sürdürülmektedir. Bu programda aşağıda belirtilen konular üzerinde yoğunlaşmaktadır:

- Öğrencilerin egzersiz olarak yazdıkları kısa öykü-novella-romanların incelenmesi, tartışılması

Yazılan örnek ve egzersizlerde bakış açısı-izlek-tema-çevre-kişiler-diyaloglar ve anlatı biçimlerinin bulunup incelenmesi

- Öğretmen ve öğrencilerin birlikte çalışarak edebi bir atmosfer yaratmaları daha önceki yazılan çalışmaların ötesine geçmeye çalışmaları
- Katılımcı (öğrencilerin) her hafta yeni bir kurmaca yazı hazırlayarak getirmeleri
- Öğretmenlerin, metinler üzerinde her seferinde daha fazla detaya girerek çalışmaları

Kurmacada (öykü-uzun öykü-novella-roman) kuramları, yazarların teknik seçimlerini, biçimlerini, çağdaş edebiyatta temalar ve konular aşagıda belirtilen alt başlıklar altında incelenmektedir:

- Temalar ve temaların yazarlar tarafından farklı olarak biçimlendirilmesi
- Başkışilerin ve diğer kişilerin seçilmesi
- Anlatı yapıları
- Simgeler ve imgelerin oluşturduğu dil kullanımları
- Kurmaca metinlerde ritm, biçim, ton, atmosfer oluşturma
- Yazınsal eleştiri yapma ve inceleme teknikleri

Oregon Üniversitesi'ndeki (ABD) yaratıcı yazma programı, lisans düzeyinde, üç aşamada gerçekleştirilmektedir:

A - Yaratıcı yazmaya giriş:

- Yaratıcı yazma teknikleri
 - Kurmaca öykü/kuramsal çalışmalar üzerine
 - Şiir üzerine
 - Yaratıcı düzyazı üzerine
- Yazı yazma sanatına eleştirel değerlendirilmenin geliştirilmesi

B - Kısa Öykü Yazma:

- Kısa öykü yazmanın temel teknikleri ve kısa öykünün yapısı
- Öğrencilerin yazdıkları öykülerin detaylı incelenmesi

C - Şiir Yazma:

- Söz sanatlarının incelenmesi
- Farklı şiir biçimlerinin incelenmesi
- Öğrencilerin yazdıkları şiirlerin incelenip tartışılması

ABD’de bulunan Ashworth Üniversitesi çocuklara yönelik edebiyat eserleri yazma konusunda açtığı yaratıcı yazarlık programı sonunda katılımcılara konuyla ilgili bir de diploma vermektedir.

İngitere'deki Leicester Üniversitesi'nde sürdürülmekte olan yaratıcı yazarlık programlarına bakıldığında bu üniversitede halka açık bir yaratıcı yazarlık kursu düzenlendiği görülmektedir. Kurmaca Yazma Teknikleri (Writing Fiction) adı altındaki bu program sadece yeni başlayanlara yöneliktir ve giriş düzeyindedir. Uzun ve kısa kurmacanın sınırlarını irdeleyen söz konusu kurmaca yazarlığı dersleri, roman ve öykü konusunu enine boyuna ele almakta, farklı kurmaca türlerini inceleme konusuna özen göstermektedir. Farklı kültürlerde, zamanlarda ve dillerde yazılmış olan romanların ve öykülerin içlerindeki çoğul anlamları keşfetmeye de yönelik olan bu kurslar, edebiyatın diğer sanat dallarıyla olan ilişkilerini de araştırmaya yöneliktir. Program, üçer saatlik 17 oturumdan oluşmaktadır. Kurslarda ele alınan konular şunlardır:

- Kurmacada izlek nasıl oluşturulur?
- Kurmacada, okuyucunun unutamayacağı, onları etkileyen giriş bölümleri nasıl yazılabilir?
- Kurmaca kişileri nasıl yaratılır?
- Kısa öyküde ya da romanda, ikna edici, inandırıcı diyaloglar nasıl yazılır?

2- Çeşitli yazar dernekleri ya da özel merkezler tarafından düzenlenen yaratıcı yazma programları - Yaratıcı düzyazı, kurmaca ve şiirde ustalık programları:

Dünyadan farklı örnekler

Kendini kanıtlamış yazarlar yıl boyunca ders verirler ve atölyeleri yönetirler. Dersler ve atölyeler katılımcıların geniş ilgi yelpazesine göre düzenlenmektedir. Yazarlık kariyeri gelişiminin herhangi bir düzeyinde bulunan tüm yazarlar için geliştirilmiş olan programlardır. Kısa öykü, hatıra, kurmaca ve diğer edebiyat türlerine yöneliktir. Ayrıca, yazma kariyerinin gerçekleri, yayıncılık, yayınevlerine başvurma gibi işlevsel bilgiler de ve-

rilir. Söz konusu derslere ve atölyelere katılmak için herhangi bir derece sahibi olmak ya da akademik çevreden gelmek gibi önkoşullar yoktur.

Söz konusu kuruluşlar tarafından 9-17 yaş grubundaki genç yazarlara yaz okulu açılmaktadır. Yaz okulları, genç yazarların diğer genç yazarlarla işbirliği yapmasına olanak sağlar. Yazarların 9-17 yaş diliminde karşılaşılabilecekleri sorunları iyi bilen deneyimli yazar ve eğitimciler, genç yazarlarla çalışırlar, onları aydınlatırlar.

Bu tür yazar örgütlerinden ders verenler, kendi deneyim zenginliklerini ve yazma coşkularını sizinle paylaşmaktan mutluluk duyan; öğrencilerini geliştirmek ve ustalaştırmak isteyen edebiyat profesyonelleri ve kendilerini ülke çapında kanıtlamış olan yazarlardır.

Bu yaratıcı yazarlık programları dizileri, henüz yazarlık kariyerinin başında bulunan ve yazar örgütleri tarafından açılacak olan bir yarışma sonucunda belirlenen 12 yazara, 6 usta yazarla çalışma, onlara danışma olanağı sağlıyor, ileri düzeyde eleştiri ve profesyonel alanda gelişme olanakları sunmaktadır.

Bu tür kuruluşlara bakacak olursak, bünyelerinde düzenledikleri yaratıcı yazarlık programlarının aşağıda belirtilen özellikleri taşıdıkları görülmektedir:

- Ticari amaca yönelik oldukları için katılımcılara yetenek sınavı verilmemektedir.
- Programlar kısa süreli ve daha yüksek ücretli olabilmektedir.
- Halka açıktır.

Bu kuruluşlara aşağıdaki yazar demeklerini örnek olarak vermek olasıdır: *Honkong Yazarlar Derneği* (Hong Kong Writers Circle)

"*Yaz Dönemi Yaratıcı Yazma Kursu*" adı altında yaratıcı yazarlık kursları açan bu dernek her çarşamba 18. 30-21. 00 saatleri arasında öykü yazmaya yönelik olan bir kurs düzenlemektedir. Kurs 8 haftalıktır ve bu süre içinde ele alınan konular şunlardır:

- Yazmaya zaman ayırmayı keşfedin.
- İçinizdeki öyküleri özgür bırakın.
 - İçinizdeki sansürden kurtulun.
 - Kendi kendinizin annesi - öğretmeni - eleştirmeni olmaktan kurtulun
 - Öykü yazma tekniklerini öğrenin.

Amerika da benzer bir kurs, *Creative Writing Center* adlı bağımsız bir yaratıcı yazma merkezi tarafından verilmektedir. İki aşamadan oluşan programın süresi aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Birinci düzey: 2 saatlik 6 oturumdan oluşan bir kurs
- İkinci düzey: 5 haftalık kurs

Yazar örgütlerinde verilen ve daha ziyade ticari amaç güden yaratıcı yazarlık seminerlerine ve atölyelerine yönelik diğer bazı örnekler de şunlardır:

ABD'de 2007 yılında kurulan *Northern Colorado Writers* (NCW) adlı yazarlar derneği, kuruluş tarihi 1945 olan ve "*Edgar Edebiyat Ödülü*" veren *Mystery Writers of America* (MWA) adlı bir yazar örgütü.

ABD'de *Poetry Can* adlı bir yazar derneğinin şiir alanında yürüttüğü yaratıcı yazarlık programları aşağıdaki bakış açılarını öne çıkarmaktadır:

* Stratejik etkinlik programı ve projeler aracılığıyla, ayırım yapmaksızın, herkesin şiire katılma ve şiirden zevk alma olanaklarını artırmak

* Ömür boyu süren öğrenme olgusunda şiirin üstlendiği rolü öğrenmek ve yaygınlaştırmak

* Her yaştan ve her deneyim düzeyinden gelen şairlerin yaratıcılık ve profesyonellik alanlarında gösterdikleri çabaları desteklemek

* Etkinlikleri ulusal ve uluslararası düzeylere taşımak

Poetry Can'in katılımcılara yönelik sloganları şöyledir: "*Poetry Can şuna inanıyor: Şiirle ilgilenmek herkese yarar sağlayabilir. Şiirle ilgilenmenin toplumsal, kültürel ve kişisel gelişimlerdeki rolleri yadsınamaz.*"

"Eğer iyi kitapları seviyorsanız, edebiyata coşkuyla, yürekten bağlıysanız, yazar örgütlerinin katılımcılara yıl boyu sunacağı özel program dizilerine katılmaktan mutluluk duyar. Ülkemizin önde gelen yazarları, edebiyata yaptıkları katkıları, edebiyat serüvenlerini ve kariyerlerini sizlerle paylaşacaklar. Kendi eserlerini, yine kendileri, sizler için seslendirecekler."

Poetry Can şiirle ilgilenen herkese, ayırım yapmaksızın, kendi yaratıcı beceri ve yeteneklerini geliştirme fırsatı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle de düzenli şiir atölyeleri, eğitim olanakları sunmaktadır. Her zaman herkese fırsat eşitliği. Söz konusu kuruluş şiir etkinlikleri de düzenlemekte, şiir etkinliklerinin amaçlarını şöyle belirtmektedirler:

* Herkes içinde bulunduğu kentte ya da köyde "şiir okuma etkinliği" düzenleyebilir.

* 2003 Dünya Şiir Günü teması şöyledir: "Şiir dünyada bir barış kültürü oluşturabilir mi?"

* Dünya Şiir Günü haftasında şiir okuma etkinlikleri yapılmalıdır.

* Şiir okuma etkinlikleri ayırım yapmaksızın herkese açık olmalıdır.

* Dünya Şiir Günü etkinliklerinde ve şiir festivallerinde her kent ya da köyde birden fazla şiir okuma etkinliği olabilir. Bir kent ya da köyde yapılacak şiir okuma etkinliklerinin sayısında bir kısıtlama yapılmamalıdır.

* En yakın yerel-bölgesel kitabevlerinde, kafelerde, okullarda, kütüphanelerde ya da belediye salonlarında okuma etkinlikleri düzenlenmelidir.

* Okuma etkinliklerinin organizatörleri olmalıdır ve bu organizatörlerin her biri kendi düzenledikleri okuma etkinliklerinde sorumlu ve tam yetkili olmalıdırlar.

* Tüm katılımcıların yapıtları ücretsiz e-kitap antolojisinde yayımlanacaktır.

* Şiir okumaları tanınmış ya da yeni yetişmekte olan yazarlar tarafından yapılmalıdır.

Paneller ve konferanslar geniş açılı konular üzerinde gerçekleştirilecektir. Konferanslar, yazmaya tutkulu olan, şiir incelemeye, okumaya ya da sadece dinlemeye meraklı herkes tarafından izlenebilecektir.

3- İnternet ortamında bulunan yaratıcı yazarlık programları ve se-minerleri:

Dünyanın önde gelen üniversiteleri ve yazar dernekleri internet ortamında sunulan yaratıcı yazarlık kurslarını sanal ortamda eğitime yönelik çalışmaların yer aldığı internet sitelerinde okuma-yazma meraklılarının hizmetine sunmaktadırlar. Söz konusu sitelerden birisi de *Diploma Guide Com* adlı bir kuruluş tarafından hazırlanmış olan ve "*Para ödemededen eğitim alın*" (Getting Educated for Free) sloganıyla hizmet veren bir internet sitesidir:http://diplomaguide.com/articles/Online_Creative_Writing_Courses_Offered_Free_by_Top_Universities_and_Educational_Websites.html

Bu sitede verilen yaratıcı yazarlık kursları dört aşamadan oluşmaktadır:

1- Yaratıcı Yazarlığa Giriş

* *Yaratıcı Yazarlığa Giriş I*-ABD'deki Utah Üniversitesi tarafından sanal ortamda verilen bir ders

* *Yaratıcı Yazarlığa Giriş II*-Sekiz haftalık ders

* *Yaratıcı Yazarlık Atölyesi*-Dört ders

* *Bildiklerinizi Yazıya Dökün*-İngiltere'de bulunan Açık Üniversite tarafından verilen bir yaratıcı yazarlık dersi

2- Kurmaca Yazarlığı

* *Kurmacaya Giriş*-Lisans Düzeyi-ABD'deki Massachusetts Institute of Technology (MIT)

* *Kurmaca Yazmaya Başlayın*-Giriş düzeyi

* *Senaryo Yazarlığına Giriş*-Yazar Steve Barnes tarafından A.B.D.'deki UCLA (Kaliforniya Üniversitesi)da sürdürülen bir kurs

* *Düzyazıya Giriş*-İngiltere'de bulunan Açık Üniversite tarafından verilen ve orta düzeyde olan bir yaratıcı yazarlık dersi

* *Bilim Kurgu ve Fantastik Kurmaca Yazarlığı*-Her yaştan tüm yazarların katılımına açık bir yaratıcı yazarlık kursu

3- Şiir Yazma Teknikleri

* *Şiir Nedir*-İngiltere'deki Açık Üniversite tarafından verilen şiirde yaratıcılık dersi

* *Şiire Giriş*-İngiltere'deki Açık Üniversite tarafından verilen ve orta düzeyde olan şiirde yaratıcılık dersi

* *Modern Şiir*-ABD'deki Yale Üniversitesi tarafından açılan ve video gösterimiyle desteklenen bir ders

* *Şiirde Kalıplar ve Değişkeler*-ABD'deki Purdue Üniversitesi tarafından sanal şiir laboratuvarları tarafından yürütülmekte olan bir ders

* *Şiir Seçkileri Yayımlamak*-Dört bölümden oluşan ve sanal ortamda yürütülen bir ders

4- Deneme Yazarlığı

* *İyi Yazmak Ne Demektir*-İngiltere'deki Açık Üniversite tarafından verilen deneme alanında yaratıcılık dersi

* *Deneme Yazılarını Okumak ve Anlama Teknikleri*-ABD'deki Massachusetts Institute of Technology (MIT) tarafından açılmakta olan lisans düzeyinde bir ders

* *Yazmak ve Editörlük*-ABD'deki Massachusetts Institute of Technology (MIT) tarafından açılmakta olan lisans düzeyinde bir ders

* *İleri Düzey Deneme Yazarlığı*-ABD'deki Massachusetts Institute of Technology (MIT) tarafından açılmakta olan lisans düzeyinde bir ders

* *Bilimsel Deneme Yazarlığı*-ABD'deki Massachusetts Institute of Technology (MIT) tarafından açılmakta olan lisans düzeyinde bir ders

5- Yaratıcı Yazarlıkta Editörlük

* *Kendi Yaratıcı Metninizin Editörü Olun*-ABD'deki News Üniversitesi tarafından verilmekte olan bir ders

* *Anlatı Metinlerindeki Diyalogların Editörlüğü*-ABD'deki Purdue Üniversitesi tarafından açılan kısa bir ders

* *Dilbilgisi Yetisini Geliştirme*-Dört bölümlük kısa bir sanal ders

Genel Amaçlar

Yaratıcı yazarlık programlarının en temel hedeflerinin başında toplumun genelinde okur-yazarlık programları geliştirerek, yaratıcı yazarlığın heyecan verici yanlarını tanıtmak; okurlara, kendi kişisel ve yaratıcı potansiyellerini keşfetmeleri konusunda yardımcı olmak ve edebiyat alanında geniş okur kitleleri ve özellikle de okullarda yazar toplulukları oluşturabilmek yatmaktadır. Diğer hedefleri şöyle sıralamak olasıdır:

- Özellikle yazar çevrelerinde, okullarda yazar toplulukları oluşturmak

Ünlü yazarları henüz kendini kanıtlamamış yazarları, yayıncıları, eleştirmenleri, editörleri, çevirmenleri, akademisyenleri ve diğer okurları, edebiyat kuramlarını, yaratıcı yazarlığın kurallarını, tekniklerini tartıştırmak üzere bir araya getirmek

- Usta yazarları ve yaratıcı yazar adaylarını birbirlerini tanımaları için bir araya getirmek, yazmaya özendirmek

- Sözlü edebiyat geleneklerini canlandırmak

- Edebi metinlerle sanatın diğer dalları arasındaki ilişkiyi vurgulamak

Yaratıcı metinlerin insan tarafından yine insan için yaratılmış bir ses olduğunu kabul etmek

Yaratıcı metinle yaratıcı yazar ve okurlar arasındaki iletişimin kökenlerini ve nedenlerini araştırmak

- Her yaratıcı metnin yazarı için neden bir duygu seli ve yeni bir serüven olduğunu gözler önüne sermek

- Her yaştan, her meslekten *edebiyat* okurunun, yazılan her yaratıcı metni neden diğer edebiyat okurlarıyla da paylaşmaya hazır olduğunu açıklamak

Özel Amaçlar

Yaratıcı yazarlık programlarının özellikle yeni yetişmekte olan genç kuşaklara edebiyatı sevdirmek, onları yaratıcı yazarlığa yönlendirmek ve ve yaratıcı yazarlık potansiyellerini keşfetmelerini sağlamak gibi kimi özel amaçları da vardır.

Ciençler ve çocuklarla edebiyat arasındaki ilişki konusunda Esra Aslan "*İçerik Analizinin Çocuk Edebiyatı Eserlerinin İncelenmesinde Kullanımı*" başlıklı yazısında şunları yazmaktadır:

"Edebiyat sözcüğü duygu ve düşüncelerin dili ustaca ve sanatlı bir şekilde kullanarak ifade edilmesini çağrıştırmaktadır. Okuyana farklı düşünceleri tanımak, benzer duyguları yakalamak fırsatı kadar, yazarın yaratıcılığını görmek şansını da vermektedir... Edebiyat 'olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatı' olarak tanımlanmaktadır... Tanımda edebi eserin birden fazla işlevi vurgulanmaktadır. Edebi eserde öncelikle bir mesaj aktarımı yapılmaktadır. Bu bazen bir gerçek veya hayali olay, duygu ve düşünceler olabilmektedir. Anlatılanlar hayal de olsa çoğu kez gerçek hayatın izdüşümleridir. Eser mesaj iletmekle kalmayıp, bunu sanatlı bir dil aracılığıyla yapmakla dilin zenginleşmesine, yazarın yaratıcılığını sergilemesine olanak vermesiyle de bir başka açıdan yarar sağlamaktadır... Edebiyatın hedef kitlesi kimdir? Diye sorulduğunda 7'den 77'ye herkes denilebilir... Bir topluluğun var olmasını, kültür, deneyim, bilgilerinin gelecek yıllara aktarılmasını sağlayacak güç insandır. İnsanın yetiştirilmesi için de bilinçli ve sistemli olarak eğitilmesi gerekir... Çocuğun yaşına, gelişim düzeyine göre hedeflerin belirlenmesi ve hedeflere yönelik olarak olumlu gelişme sağlayacak nitelikte bir faaliyet içinde bulunulması gerekmektedir. Bu eğitim faaliyeti içinde edebiyat önemli bir araçtır." (Aslan, 2003: Çocuk Edebiyatı Konuşma Metni)

Yukarıda belirtilen gerçekler çerçevesinde yaratıcı yazarlık programlarına bakıldığında söz konusu programların genç nesle, çocuklara yönelik bu amaçları şöyle sıralanabilir:

1- 10-17 yaş grubu gençlerin yaratıcı yazma ve analitik düşünme becerilerinin geliştirilmesi

2- 10-17 yaş grubu gençler arasında, edebiyat metinlerini okuma-yaratıcı yazma alışkanlıklarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması

3- 10-17 yaş grubu gençlere nesnel ölçütlere dayanan edebiyat eleştirisi yöntemlerinin öğretilmesi

4- 10-17 yaş grubu gençlere düş güçlerini kullanma hakkının önem ve özgürlüklerinin öğretilmesi

5- 10-17 yaş grubu gençlerin, erken sayılabilecek bir dönemde, Şiir-öykü-roman-tiyatro alanlarında yazarlık yönlerini keşfetmelerinin sağlanması

6- 10-17 yaş grubu gençlerin usta yazarların yazarlık serüvenlerini öğrenmelerine, onlarla sohbet etmelerine, tanışmalarına yardımcı olunması

7- 10-17 yaş grubu gençlere yönelik programlar geliştirmek amacıyla, yazarların (Öykü-roman-şiir-oyun) okullara giderek, öğrencilerle-öğretmenlerle-anne/babalarla birlikte çalışma ortamı yaratıcı yazarlık çalışmaları başlatmalarının sağlanması

8- Okullarda edebiyat öğretimi müfredat programlarına önerilerde bulunulması

9- Gençlere ve çocuklara problem çözme becerisi kazandırılması, toplumda olumlu ilişkiler kurabilmelerine yardımcı olmaya yönelik stratejiler geliştirmelerine yardımcı olunması, bilgi kazandırılması, hayal güçlerini, dile hâkimiyetlerini, estetik duygularını geliştirmelerinin sağlanması

10- Eğitimcilerle işbirliği yaparak disiplinlerarası bir model oluşturulması

Uygulama Yöntemleri

Yaratıcı yazarlık programlarının uygulama yöntemlerini genel olarak şöyle sıralamak olasıdır:

1- Yaratıcı yazarların katılacağı, yöneteceği, yıl boyu sürecek etkinlikler:

- a- Panel
- b- Konferans
- c- Seminer
- d- Söyleşi

2- Deniz kenarında, doğada gençlere yönelik özel ve resmi kamplarda yaratıcı yazarlık yaz okulları açmak

3- Hastanelerde, yetiştirme yurtlarında, hapishanelerde, çeşitli kuruluşların bünyelerinde yaratıcı yazarlık programları oluşturmak

Yaratıcı Yazarlığa Yönelik Etkinlikler

Yaratıcı yazarlık programlarında özellikle gençlere ve çocuklara yönelik olarak aşağıda sıralanan türde etkinliklerin yapılması önerilmektedir:

1- Şu anda yaşamayan, ünlü bir çocuk edebiyatı yazarı adına her yıl bir festival ya da hafta düzenlemek

2- Bu konuda, çocuk ve gençlik edebiyatı yazan yazarlardan işbirliği yapmalarını istemek

3- Ailelere yönelik "*Aile içi okur-yazarlığın geliştirilmesi*" programları geliştirmek

4- Yazar-öğretmen-aile-öğrenci işbirliğinin sağlanması için çeşitli etkinlikler düzenlemek

5- Yazar örgütlerinin, yayınevlerinin, Milli Eğitim Bakanlığı'nın, bankaların katkısını ve işbirliğini sağlamak

6- Ödüllü edebiyat yarışmaları düzenlemek

Yaratıcı Yazarlıkta Hedef Kitle

Yaratıcı yazarlık programlarının hedef kitlelerini şöyle sınıflandırmak olasıdır:

- İlköğretim ve orta dereceli okul öğrencileri
- Kanserli-lösemili çocuklar
- Yetiştirme yurtlarındaki kimsesiz çocuklar
- Suçlu çocuklar
- Çalışan çocuklar
- Aileler
- Öğretmenler
- Eğitimciler
- Her yaştan ve meslek alanından, okumaya yazmaya ilgi duyan tüm edebiyatseverler

Yaratıcı Yazarlıkta Hedef Kuruluşlar

Yaratıcı yazarlık programlarının bünyelerinde uygulanabileceği hedef kuruluşlardan bazıları aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

- İlköğretim okulları
- Hastaneler
- Islahhaneler
- Yetiştirme yurtları
- Hapishaneler
- Gençlik kampları, yaz okulları
- Yayınevleri
- Yazar dernekleri
- Üniversitelerdeki edebiyat bölümleri

Orta Dereceli Okullarda Yaratıcı Yazarlık Programları ve Yazarlar

Orta dereceli öğretim düzeyindeki sınıflarda kuramsal çalışmalara yer veren seminerlerden ziyade yazmaya yönelik uygulamalara öncelik tanınmaktadır. Öğrenciler belirli yaş gruplarına göre ayrılarak grup içi çalışmaya yönlendirilmekte, yazdıkları metinleri grup arkadaşlarının yazılı ve sözlü görüşüne sunmaktadır. Bu konuda edebiyat öğretmenleri ya da rehber öğretmenler onları yönlendirebilmektedirler.

Yazarlar ve Yaratıcı Yazarlık

Doğan HIZLAN *Yazar Olmanın Reçetesi Yoktur* başlıklı yazısında Mario Levi'nin yaratıcı yazarlık konusundaki görüşlerini örnek olarak vermekte ve konuyla ilgili olarak şunları yazmaktadır:

"MARIO LEVİ, romancılığının yanı sıra, reklamcılık, yaratıcı yazarlık dersi veren bir öğretim üyesidir. Yaratıcı yazarlık bölümüne gelenlere söylediği ilk söz şuymuş: 'Buraya yazar olmanın reçetesini bulmak için geldiyseniz paralarınızı iade edelim. Çünkü bunun reçetesi yoktur. Ancak buradaki derslerde, birlikte çalışmalarımızda kendinizi bulmak için çıktığımız yolculukta yardımcı olacağım.'

Bu konu çok tartışmalıdır. Türkiye'de şu anda üniversitelerin bazılarında yaratıcı yazarlık çalışmaları yer alıyor, bu kursları gerçekten değerli yazarlar yürütüyor. Yaş sınırı tanımayan bu ilgiyi ben destekliyorum."

(Hızlan, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=4068954&yazarid=4>)

MiM Sanat Merkezi'nde "Yazı Yaratım Atölyesi" açan yazar Mario Levi atölyesinin tanıtım metninde şu görüşleri vurgulamaktadır:

"Yazı Yaratımı" dersleri, öncelikle insanın yazı yoluyla kendisini nasıl ifade edebileceğini gösterir.

Siz de insanların birbirlerini anlamakta ne kadar zorlandıklarını düşünmüyor musunuz?

*Kendinizi istediklerinize anlatamamanın sancısını çekmiyor musunuz?
Kendinizi yeterince tanıyor musunuz peki?*

Siz de içinde, sizi, size ve başkalarına anlatabilecek bir "yaratıcı"nın gizlendiğini biliyor musunuz?

Bu soruların yanıtlarını gerçekten merak ediyor ve vermek istiyorsanız, bu derslere adınızı atın!

Aslında bunlar ders değil, birer sohbet. Kendinizi daha iyi anlatabilmenize ve anlayabilmenize olanak tanıyacak birer sohbet. Bu sohbetlerde o alışageldiğiniz kompozisyonları yazmayacaksınız. Bu sohbetlerde sadece siz olacaksınız; siz ve hikâyeniz... Siz ve hep yazmak, duyurmak istediğiniz hikâyeleriniz. Bu hikâyelerinizi en nihayet yazabilmek için kaleminizi elinize almaya, yazarken de içindeki derinlikleri keşfetmeye ne dersiniz?" (Mario LEVİ)

Yazar Murat Gülsoy'un yaratıcı yazarlık seminerlerine bakış açısı *Büyübozumu* adlı kitabının tanıtımında şöyle özetlenmektedir:

gerçekliği yazı yoluyla yeniden kurmanın araçlarını, yöntemlerini sorguluyor. Gülsoy, kurmacanın bilinen sırlarıyla ihlal edilebilir kurallarını açıklarken, bir büyüyü bozuyor ve okuyanla yazan arasındaki sessiz anlaşmanın kurallarını altüst ediyor. Sözün kıyası, anlatacak bir hikâyesi olanlara, 'okunaklı' bir anlatı kurmanın yollarını işaret ediyor. Yolları çattallanan yazı bahçesinde kaybolmasınlar diye..." (Gülsoy, 2004)

Salih Bolat *Duygusal Düşünceler* adlı kitabının 'Şiir Anlatır' başlıklı bölümünde şiirsel anlatımın ve şiirde yaratıcılığın doğasını yaratıcı düz yazıninkıyla karşılaştırırken şunları yazmaktadır:

"Şair kendini kuşatan donukluk, ölümlük, işlevsellik ve anlamsızlıktan yapılmış gerçek duvarında sözcük darbeleriyle gedikler açarak hakikate varır. Şiir bura'nın sözcükleriyle bize öte'yi anlatır. Evet, şiir anlatır. Bu anlatım, geri dönülmezcesine atılan bir adımdır. Eğer şiirsel anlatım, geri atılabilen bir adım olsaydı, gerçekten bir ilişki söz konusu olurdu. Bu ilişki

ise düzyazının varlık nedenini oluşturur. Çünkü gerçek, belirtildiği gibi geri dönülebilen, düzeltilebilen, vazgeçilebilen bir niteliğe sahiptir. Bu yüzden de şaire, 'ne anlamak istiyorsunuz?' diye sormak, saf bir davranış olur. Şair anlatmıştır işte; anlatmak istemiştir. Öyleyse, 'anlatmak' ile 'anlatmak istemek' arasında önemli fark var. Düzyazı, anlatmak ister; herhangi bir şeyi anlatmak ister. Düzyazının amacının kendisi olmaması, bu yüzdendir. Düzyazı dili, bir anlamı simgeler. Düzyazının simgelediği anlam ortadan kalkarsa, dil de ortadan kalkar. Oysa şiirin amacı kendisidir. Bu yüzden şiir geri dönülmezcesine anlatır. Şiirsel dil, herhangi bir şeyin simgesi olmadığından, şiirsel dilin ortadan kalkması söz konusu olamaz. Zaten şiirin ortadan kaldırılması insanı aşan bir durumdur. O vardır. Şairin, geri dönülmezcesine anlatması demek, nesneleri, olayları, ilişkileri, yaşantı parçalarını tarihselleştirmesi demektir." (Bolat: 2000: 52-53)

Aşağıdaki paragraflarda Türkiye'den ve dünyadan bazı yazarların yaratıcı yazarlığa bakış açılarını dile getiren alıntılara Türkçe ve İngilizce olarak yer verilmektedir:

"Roman, akıl almaz bir biçimde her şeyi bilmek istiyor. Roman yazmak, masa başında oturup Diyarbakır Surları'nı sözcüklerden yeniden inşa etmeye benziyor. Romanın akıl almaz bir tür oluşu, İçkale Kapısı'nda asılı duran zincirlere bakıp 'senin demirini kimlerin çaldığını biliyorum' diyebilmesindedir." Özcan KARABULUT

"The novel wants to know and explore everything in an incredible and an inexplicable manner. Writing a novel resembles to bringing the words together closely so as to build the walls of Diyarbakır once more. The novel's being an incredible genre lies in the depth of such a sentence as 'I know the one who has stolen the iron bar of yours' that it utters when it is staring at the chains hanging on the İçkale Gate (The Gate of the Inner Castle)" Özcan KARABULUT

"Yaşadıkları, kurguladığı ve yazdığı tür arasında bağlantı kurmaya çalışıyor. İleriye geriye gidiyor, bir eksiklik duygusu, bir tamamlanma arzusuyla dolup taşıyor. Cümlelerin, düşüncelerin, hayallerin, rastlantı-

ların, ölümün ve pek çok şeyin kendi içinde uyumlu parçalar olduğunu hissediyor. Bükreş'ten Diyarbakır'a, içindeki sancılı gerilime karşılık ne varsa, yüzeyde görünenin ötesini bilmek istiyor." Özcan KARABULUT

"He was trying to build a liaison between what he already had experienced so far, and the genre in which he was writing. He was moving back and forth in time, his soul being filled with a feeling of inadequacy and an urgent need for being completed. Realizing the fact that sentences, thoughts, dreams, coincidences, deaths and many other things were only the components that stood in harmony with each other within a greater whole, he wanted to know everything that symbolized the bitter tension which resided in his soul. He wanted to know what was hidden beneath all that was observed at the surface only." Özcan KARABULUT

"Şair kendini kuşatan donukluk, ölümlük, işlevsellik ve anlamsızlıktan yapılmış gerçek duvarında sözcük darbeleriyle gedikler açarak hakikate varır. Şiir bura'nın sözcükleriyle bize öte'yi anlatır. Evet, şiir anlatır. Bu anlatım, geri dönülmezcesine atılan bir adımdır. Eğer şiirsel anlatım, geri atılabilen bir adım olsaydı, gerçekte bir ilişki söz konusu olurdu. Bu ilişki ise düzyazının varlık nedenini oluşturur... Düzyazı herhangi bir şeyi anlatmak ister. Düzyazının amacının kendisi olmaması, bu yüzdendir. Düzyazı dili, bir anlamı simgeler. Düzyazının simgelediği anlam ortadan kalkarsa, dil de ortadan kalkar. Oysa şiirin amacı kendisidir... Şairin, geri dönülmezcesine anlatması demek, nesneleri, olayları, ilişkileri, yaşadığı parçalarını tarihselleştirmesi demektir." Salih BOLAT

"The poet reaches at the truth by making holes on the wall that might be called 'the wall of the truth'. A wall that is made of man's being frozen, being dead, being pragmatic; a wall representing meaninglessness. Poetry describes all that is 'beyond' by using all the words that belong to 'here'. Yes, poetry tells, narrates, describes. This narration is a kind of a step taken forward, a step with which there is no possibility to return. If poetry is meant to represent a possibility of stepping backwards, this process would also represent the presence of a kind of a link between poetry and

the truth. This kind of a relationship is the basis of fiction... The aim of fiction is to narrate everything. The reason for why the aim of fiction is not itself, is just because of this reason. The language use in fiction symbolizes meaning. If the meaning symbolized by fiction is lost, the language is also lost. But, on the other hand, the aim of poetry is itself... The fact that the poet narrates without being able to return to the starting point means that he is historicizing the objects, events and the fragments taken from life." Salih BOLAT

"Yazılan bir öykü veya bir romanda okuyucu, yeni bir karakter olarak kurgunun içerisinde yerini alıp esere katkı sağlayabiliyorsa, yaratıcılıktan söz etmek mümkündür." Tekgül ARI

"If a short story or novel is able to make its reader to hold a place in itself as one of its characters during the act of reading, and, if the reader is able to make a contribution to the text as s/he reads it, then it is possible to say that this act is a proof of creativity." Tekgul ARI

"In my writing I am acting as a map-maker, an explorer of psychic areas... a cosmonaut of inner space, and I see no point in exploring areas that have already been thoroughly surveyed." William BORROUGHS

"Yazılarımda bir harita yapımcısı gibi hareket ediyorum. Ya da tıpkı psikik alanları keşfeden bir kaşif, diğer bir deyişle, iç-uzayımda seyahat eden bir kozmonot gibi... Daha önceden inceden inceye araştırılarak incelenmiş, keşfedilmiş bölgeleri yeniden bulmaya çalışmanın gereği olmadığını düşünüyorum." William BORROUGHS

"When you start writing the magic comes when the characters seem to take on a life of their own and write the words for themselves." Alice HOFFMAN

"Yazmaya başladığınız zaman, kurmaca kişiler kendi yaşamlarını kendileri oluşturmak için yine kendileri yazarlar. Kendi sözcüklerini kendileri yazmaya başlarlar. İşte büyü o zaman ortaya çıkar." Alice HOFFMAN

"I write about five thousand words a day, when working on a book, about three thousand a day if I'm writing a short story. I take long periods off between projects, when I read a lot, garden, and think about the next book or stories" Eric BROWN

"Bir kitap üzerinde çalıştığım zaman günde beş bin sözcük yazıyorum. Bir öykü üzerinde çalıştığım zaman ortalama üç bin sözcük yazıyorum. Projeler arasında uzun zaman aralıkları oluyor. Bu zaman dilimleri içinde çok okuyorum, bahçeyle uğraşıyorum, ve bir sonraki öykü kitabımı düşünüyorum." Eric BROWN

"It took me fifteen years to discover I had no talent for writing, but I couldn't give it up because by that time I was too famous" Robert BENCHLEY

"Yazmaya yeteneğim olmadığını anlamam tam on beş yılımı aldı. Ama o anda geriye dönme olanağım artık kalmamıştı. Çünkü çok ünlü olmuştum artık." Robert BENCHLEY

"I don't know much about creative writing programs. But they're not telling the truth if they don't teach, one, that writing is hard work, and, two, that you have to give up a great deal of life, your personal life, to be a writer." Doris LESSING

"Yaratıcı Yazarlık programları hakkında fazla bir şey bilmiyorum. Ancak, bildiğim tek şey şudur: Eğer söz konusu programlar, yazmanın çok zor bir iş olduğunu; iki, yaşamınızdan, özellikle de özel yaşamınızdan büyük ölçüde vazgeçmeniz gerektiğini size öğretmiyorlarsa, o zaman hiçbir şey öğretmiyorlar, demektir." Doris LESSING

"If you do not breathe through writing, if you do not cry out in writing, or sing in writing, then don't write, because our culture has no use for it." Anais NIN

"Eğer yazıyla nefes almıyorsanız, eğer yazının içinde çılgılık atmıyorsanız, ya da eğer yazının içinde şarkı söylemiyorsanız, o zaman yazmayın. Çünkü kültürümüzde böyle bir şeyin anlamı yok." Anaïs NIN

"I spent several years acquiring the obsessive, day-to-day discipline that's needed. If you want to write professionally, then several more, highly valuable years studying fiction writing at the University of Iowa." John DALTON

"Bir yazar için her gün gerekli olan obsesif disipline ben de sahip olabilmek için yıllarımı harcadım. Daha sonra ise benim için çok değerli sayılabilecek olan yıllarımı Iowa Üniversitesi'nde kurmaca yazma eğitimi almakla geçirdim." John DALTON

"Writing has nothing to do with communication between person and person, only with communication between different parts of a person's mind." Rebecca WEST

"Yazmanın insanlar arasındaki iletişimle hiç bir ilgisi yoktur. Yazmanın sadece yazan kişinin zihninin içinde bulunan bölümler arasındaki iletişimle bağlantısı vardır." Rebecca WEST

"Writing is a form of personal freedom. It frees us from the mass identity we see all around us. In the end, writers write not to be outlaw heroes of some underculture but mainly to save themselves, to survive as individuals." Don DeLILO

"Yazma kişisel özgürlüğün ortaya çıkarılış biçimlerinden birisidir. Yazmak çevremizde görmeye alıştığımız çoğunluk kimliğinden özgürleştirir bizi. Sonuç olarak, yazarlar altkültürlerin sıradışı ve kabul görmeyen kahramanları olabilmek için değil, birer birey olarak kendilerini farklı kılmak için yazarlar aslında." Don DeLILO

"Writing is easy. All you have to do is stare at a blank sheet of paper until drops of blood form on your forehead." Gene FOWLER

"Yazmak çok kolay. Yapacağınız tek şey, boş bir sayfaya alnınızın ortasında kan damlaları oluşana dek gözünü kırpmadan bakmaktır." Gene FOWLER

"I really enjoy writing novels. It's like the ocean. You can just build a boat and take off." Denis JOHNSON

"Yazmayı gerçekten çok seviyorum. Tıpkı bir okyanusa benziyor. Hemen bir gemi inşa edip açılabiliyorsun." Denis JOHNSON

"-Give the reader at least one character he or she can root for. -Every character should want something, even if it is only a glass of water. -Every sentence must do one of two things-reveal character or advance the action. -Start as close to the end as possible. -Be a sadist. No matter how sweet and innocent your leading characters, make awful things happen to them- in order that the reader may see what they are made of." Kurt VONNEGUT

"Okur için özdeşleşebileceği ve üzerinde yoğunlaşabileceği en az bir kişi yaratın.-Yarattığınız her kişi mutlaka en az bir şeye sahip olmak istesin: bu bir bardak su bile olabilir-Her tümcenin mutlaka iki işlevi olsun: (1) yarattığınız kişilerden birini tanıtsın, (2) bir olayı geliştirsın, daha ileriye götürsün.-Öykünün/romanın sonuç bölümüne mümkün olduğunca yakın bir noktadan başlayın.-Bir sadist gibi davranın: başkılarınız her ne kadar tatlı, iyi niyetli ve masum olurlarsa olsunlar, başılarını belaya sokun. Böylece okurunuz yarattığınız kişilerin nasıl insanlar olduklarını daha iyi anlayabilir." Kurt VONNEGUT

"We read on-dream on-not passively but actively, worrying about the choices the characters have to make, listening in panic for some sound behind the fictional door, exulting in characters' successes, bemoaning their failures. In great fiction, the dream engages us heart and soul; we not only respond to fictional problems as though they were real. We sympathize, think and judge. We act out... and learn from the failures and suc-

cess of particular modes of action, particular attitudes, opinions, assertions, and beliefs exactly as we learn from life." John GARDNER

"Okuruz-okurken sürekli düş kurarız-düş kurarken pasif değil aktif oluruz. Aktif olmamızın nedeni kişilerin yapmak zorunda kaldıkları seçimler nedeniyle onlarla ilgili olarak endişelenmemizdir, kurmacanın giriş kapısının ötesinden gelecek olan herhangi sesi panik içinde beklememizdir, kişilerin başarılarının bizi heyecanlandırmasındandır. Kurmaca kişilerin başarısızlıkları üzülmemize neden olur. Bütün büyük edebi eserlerde, okuma esnasında kurduğumuz düşler yüreğimizi ve ruhumuzu kuşatır, bizi içten kavrar. Kurmaca metnin içinde ortaya çıkan sorunlara sanki gerçekmiş gibi tepki veririz. Sempatî duyar, düşünür, yargılarız. Metnin içinde biz de rol alırız... Kurmaca kişilerin başarısızlıklarından ders alırız. Belirli olaylardan, davranış biçimlerinden, farklı düşüncelerden, hareketlerden ve inançlardan sanki gerçek yaşamdan ders almış gibi bir şeyler öğreniriz." John GARDNER

Diğer yazarlar ise yaratıcılık ve yaratıcı yazarlık konusunda şu görüşleri vurgulamışlardır:

"Yazmak bir keşiftir. Hiçbir şeyden başlar ve devam ettikçe öğrenilir." E.L. DOCTOROV

"Yalnızca yazmaktan vazgeçtiğinizde başarısız olursunuz." Ray BRADBURY

"Yazmak kolaydır. Tek yapmanız gereken yanlış kelimelerin üstünü çizmektir." Mark TWAIN

"Kolay okunabilecek şekilde yazmak Allah'ın belası zor bir iştir." Nathaniel HAWTHORNE

Öykü Yazarlığı ve Yaratıcı Yazarlıkta Aşamalar (Olay örgüsü / örüntüsü - Öykü - Söylem)

Yaratıcılık ve öykü söz konusu olduğunda akla ilk gelen *olaylar-olay örgüsü-öykü-söylem* arasındaki ilişkilerdir. En genel anlamıyla, *olay örgüsü* bir öykü oluşturmak için olayları belirli düzene sokmak anlamına gelmektedir. Gerçek yaşamda, yazarların çevrelerinde bulunan nesneler ancak belirli bir *olay örüntüsü* içinde anlam kazanırlar ve biçimlendirilirler. *Olay örgüsü* anlatılarla farklı biçimlere sokulabilir. Dolayısıyla da, aynı öyküyü değişik biçimlerle, yollarla anlatmak olasıdır. Örneğin, bir öykü ya da roman içinde olaylar karşısında kalan bir izleyicinin ya da öykü/roman kişinin duygu ve düşünceleri, okura, metin içinde 'yetkin ve güvenilir' bir anlatıcı tarafından aktarılabilir. Böylelikle, olay örgüsü öyküleştirelmiş ve okura belirli bir biçim içinde sunulmuş olur. İşte bu aşamada *söylem*, öykü aracılığıyla okura sunulan bir olay örüntüsü olarak tanımlanabilir. Söylem, okura sunulan olay örüntüsünün çeşitli biçimlerle simgeleştirilmiş halidir. Culler, "*Anlatı*" adlı yazısında söylemi şöyle tanımlamaktadır:

"Olay örgüsü ya da öykü, söylem tarafından belli bir açıdan ele alınmış malzemenin sunulmasıdır. Fakat olay örgüsü zaten olayları belli bir biçime sokar. Olay örgüsü bir düğünü bir öykünün mutlu sonucu ya da başlangıcı yapabilir. Ya da bunu ortaya aktarabilir. Fakat okuyucuların genelde karşılaştığı şey metnin söylemidir: olay örgüsü, okuyucuların metinlerde çıkarımlarda bulunarak ulaştığı bir şeydir ve bu olay örgüsünün çıktığı temel olayların da okuyucunun çıkarımı ya da kurmacasıdır. Eğer olay örgüsü biçimine sokulmuş olaylardan söz edersek, olay örgüsünün anlamlılığının ve düzeninin altını çizmiş oluruz... Okuyucu metni içindeki öyküyü belirleyerek ve daha sonra da metni bu öykünün belli bir sunuşu olarak değerlendirerek anlamlandırır: 'Neler olup bittiğini' belirleyerek, sözlü malzemenin geri kalan bölümlerini, gerçekleşen olayların bir betimlemesi olarak algılayabiliriz. Daha sonra da ne tür bir sunuşun seçildiğini ve bunun ne gibi değişikliklere neden olduğunu sorabiliriz. Birçok değişken vardır ve bunlar anlatım etkileri için çok gereklidir." (Culler, *Adam Öykü*, sayı 20, s: 21)

Öykü eğlendirir, öğretir. Amerikalı kurmaca yazarları Washington Irving (1783-1859) ve Edgar Allan Poe (1809-1848) öyküyü biçimsel olarak tanımlamışlar, öykünün "*bir oturuşta okunması*" gerektiğini savunmuşlardır. Onların bu görüşleri başka yazarlar tarafından da kabul edilmiştir. İngiliz yazar Samuel Taylor Coleridge (1772-1804), yazarın en temel görevlerinden birinin ele aldığı konuyu ya da temayı en inandırıcı ve gerçekçi biçimde işlemesi gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Geleneksel kısa kurmaca (öykü), en genel anlamıyla, giriş-gelişme-çatışma-problem-sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Ayrıca, öyküde çevre oluşturma, plan (izlek), kişiler, bakış açısı, tema, simgesellik, söz sanatları, ironi önemlidir. Öyküde şöyle bir zıtlık ortaya çıkmaktadır: Okur düşsel bir dünyada seyahat ederken aynı zamanda da gerçek dünya hakkında bilgilere ulaşmaktadır.

Bir öykü metninin ve söyleminin içinde aşağıda belirtilen faktörlerin yer alması ve incelenmesi önem kazanmaktadır:

1- Öyküde Kısalık Kavramı

- Kısa kısa öykü
- Öykü
- Novella
- Roman

2- Öyküde Sanatsallık Kavramı

- 'Öykü diğer yazınsal türler içinde neden en zor daldır?' Sorusuna yanıt aranması

- Öyküde yüzeysel yapı ile az sözcükle geniş anlamlara ulaşma tekniği arasındaki ilişkinin irdelenmesi

- Öyküde derin yapı ile derin yapıda genişleyen anlamların varlığı arasındaki ilişkinin irdelenmesi

3- Sözcükler-Sözcük Öbekleri-Tümceler-Paragraflar arasındaki ilişkiler

- Sözcüklerin sözlük anlamlarının irdelenmesi
- Sözcüklere yazarın yüklediği farklı anlamların araştırılması
- Sıra dışı sözcük birlikteliklerinin (sanatsallığın en önemli kıstasları) incelenmesi

4- Öyküde Söz Sanatları

- Eğretileme ve diğer söz sanatlarının edebi metinlerdeki yerlerinin incelenmesi

5- Öyküde Şiirsellik Boyutu

- Şiirsellik kıstaslarının incelenmesi

6- Öykü Türleri

- Yapı açısından öykü türlerinin (dinamik ve statik öyküler, diyalogların ön plana çıkarıldığı öyküler, vb.) incelenmesi
- Tema açısından öykü türlerinin (Gotik sesin ya da gülen sesin öne çıktığı öyküler, polisiye, sosyo-politik, bilim kurgu, seyahat öyküleri, vb.) incelenmesi

Başlama

Yaratıcı yazarlıkta yazmaya başlamak çok önemlidir. İlham gelmesini beklemek yazarı yavaşlatmakta ve kimi zaman da yeteneğini köreltebilmektedir. Yazarın, tercihen, her akşam, sessizlik ortamında, beş dakikadan başlamak üzere yaratıcı yazmaya zaman ayırması gerekmektedir. Bu süre zamanla artmakta, zaman ilerledikçe de önüne geçilmez olmaktadır. Yaratıcı yazmaya başlamanın aşamaları şöyle sıralanabilir:

- Karar aşaması
- Doğru bakış açısını bulmak
- Disiplin + istek

Fikirler Her Yerde: Temanın Kendisini Hissettirmesi

Bir yazarın yaratıcı metinleri yazabilmesi için gerekli olan fikirler her yerde bulunabilmektedir: gazete manşetlerinde, magazin haberlerinde, parklarda, sokaklarda, insanların sohbetlerinde, iş yerlerinde vb. yaratıcı yazma kaynakları genel olarak şöyle sınıflandırılabilir:

- Kaynaklar
- Kaynak oluşturma çabaları

Fikirler her yerde bulunur:

- Gazeteler
- Dergiler
- İnsanların konuşmaları
- Diğer öyküler
- Fıkralar

Yaratıcı yazar, ilgisini çeken konuları soruşturup araştırmalıdır. Örnek bir egzersiz: Aşağıda ana hatları verilen tema üzerine bir öykü yazınız:

- Genç bir kız yağmurun altında, elinde bavuluyla ağlayarak otobüs durağına koşmaktadır.

- Kız otobüse yetişmeye çalışıyor ve yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyor. Acaba bu kız:

- Neden koşuyor?
- Neden otobüse binmek istiyor?
- Yüzü neden hüzünlü -öfkeli- neşeli?
- Şemsiyesi neden yok?
- Neden yalnız?
- Kim?
- Nereden geliyor?
- Nereye gitmek istiyor?
- Giyim tarzı nasıl?
- Kaç yaşında?

-Saçları uzun mu kısa mı? Güzel mi, çirkin mi? Zayıf mı, şişman mı? Uzun boylu mu, kısa boylu mu?

Öykü Kişileri

Öykü ve romanlarda yaratılan kurmaca kişiler kâğıt üzerindeki adlar olarak kalmamalıdır. Kurmaca kişiler, eser; okur tarafından okunduğu sürece boyunca yaşayan, nefes alan canlı insanlar olmalıdırlar. Kurmaca metnin kişileri, özellikle de başkişi, okurların kendilerini kolaylıkla özdeşleştirebilecekleri şekilde yaratılmalıdırlar.

Kurmaca kişileri genel olarak şu şekilde sınıflamak olasıdır:

- Başkişi öyküde en etkin olan birincil kişidir.
- Karşıt kişi başkişiye karşıt olan ikincil derecede önemli olan kişidir.
- Üçüncül kişiler, öyküde etkin ve çok boyutlu olmayan diğer kişilerdir.
- Sırdaş kişiler, birincil ya da ikincil kişilerin sırlarını paylaşma görevini üstlenen ve etkin olmayan kişilerdir.

Kişi yaratırken yazar aşağıdaki konular ve seçimler üzerinde yoğunlaşmaktadır:

- Yazarın bildiği, tanıdığı kişiler
- Çok boyutlu öykü/roman kişisi yaratmanın önemi
- Öykü kişilerinin türleri
- Kurmaca kişi yaratma kurallarının önemi

Yazar kurmaca kişileri yaratırken hedef okurunu ve toplumu iyi tanımak, gerekirse insan tipleri üzerinde araştırma yapmak durumundadır. Yazar kurmaca metninde yaşatacağı kişileri yaratmadan önce onların özgeçmişlerini en ince detaylarına kadar kendi zihninde, çok boyutlu olarak oluşturmalıdırlar.

Yazarın metnin içinde yer alacak kurmaca kişilerine yaratma aşamasında sorduğu sorular şöyle sıralanabilir:

- Kaç yaşındadır?
- Genel kişilik özellikleri nedir?
- Adı nedir? Adının simgesel, toplumsal, yöresel, mitolojik özellikleri var mıdır?

- Aile içindeki rolü, toplumdaki konumu nedir?
- Eğitim durumu, mesleği nedir?
- Eğitimi, birikimi, psikolojik durumu çevresindeki diğer kişilere, ilişkilerine ve topluma nasıl yansımaktadır?
- Giyim tarzı nasıldır?

Yüz ifadesi ve vücut dili nasıl bir görünüm vermektedir? Başkaları üzerinde nasıl bir etki yaratmaktadır?

- Ses tonu nasıldır? Dili yöresel olarak mı kullanmaktadır?
- Problemlerle başa çıkma yeteneğinin ölçüsü nedir?
- Ne tür hataları vardır? Hatalarından ders alıyor mudur?

Kişiliği durağan mıdır? Değişken midir? Yeniliklere açık mıdır? Toplumda öncü olan kişilerden biri midir? Ezik bir kişiliğe mi sahiptir?

Yaşam tarzı, düşünceleri, duyguları, hayata ve dünyaya bakış açısı, ideolojisi nedir?

- Eleştiriye açık mıdır? Kendi kendisini eleştirebiliyor mudur?
- Kendi kendisiyle ya da toplumla barışık mıdır, yoksa çatışma içinde mi yaşıyordur?

Kurmaca kişi tiplerini ve temel özelliklerini genel olarak aşağıdaki şekilde sınıflamak da olasıdır:

Motive eden tipler: Dost canlısı, iyi birer dinleyici olabilen, esnek, iyimser, düş kurabilen ve kurdurtabilen

Aktörler: Yaratıcı, özel arkadaş olabilen, diğer kişileri yönlendirmeye çalışmayan, düşüncelerini kolayca açığa vurmayan, duyarlı, gerektiğinde başkalarını dinlemesini bilen

Yaratıcı tipler: Enerjik, dışa dönük, kesin kararlar alabilen, duyarlı, kararlı, deneyimli, çevrelerine kolaylıkla uyum sağlayabilen

Bıçimlendirici tipler: Entelektüel, sessiz kalmayı başarabilen, geçmiş deneyimlerinden yararlanmasını bilen, ani ve fevri kararlar almayan

Geliştirici kişiliğe sahip olan tipler: Risk almaktan çekinmeyen, olayları kişiselleştirmeyen, her alanda sohbet edebilen

Sanatçı Ruhlu ve Pratik Olabilen Tipler: Bağımsız, işlevsel, gerçekçi, becerikli

Eğlendirici Tipler: Başkalarıyla empati kurabilen, politik, son dakikada ortaya çıkabilen, olayların yönünü değiştirebilen

Yönetici ve Yönlendirici Tipler: Farklı durumlara uygun özel stratejiler geliştirebilen, idareci, yön veren, birçok kişiyle aynı anda ve kısa sürede iletişim kurabilen

Öngören Tipler: Olaylara tepeden bakabilen, ilk bakışta bütünü görebilen, çekimser, temkinli, risk almayı sevmeyen

Dedektif Ruhlu Tipler: Gerekğinde sessiz kalabilen, önlem almayı seven, sorumluluk sahibi, dikkatli, planlı, riskleri göze alabilen, iyi organize olabilen, detaycı

Koruyucu ve Kollayıcı Tipler: Düşünceli, başkalarına özen gösterebilen, uyarıcı, kendilerini başkalarının yerine koyabilen, bir işi tamamlayıp bitirmeden bir diğerine atlamayan

Ayrıca, öykü ve romanlarda kişi yaratırken, kurmaca kişilerin gösterebilecekleri obsesif, bağımlı, paranoya, sadist, narsist, histerik, pasif-agresif, mazoşist, asosyal olma gibi bazı kişilik bozukluklarını da göz önünde bulundurmamak ve bu tür davranış bozukluklarının özelliklerini araştırmak gerekmektedir.

Kimi zaman, kurmaca kişiler karşıt ve çelişkili gibi görünen kimi kişilik özelliklerini aynı anda taşıyabilmektedirler:

- Aynı anda hem içedönük hem de dışadönük olabilme
- Aynı anda hem duyarlı hem de sezgisel olabilme
- Aynı anda hem mantıklı düşünebilen hem de duygusal olabilme
- Aynı anda hem yargılayıcı hem de algılayıcı olabilme

İzlek - Kurgu - Yapı - Plan

İzlek - Kurgu - Yapı - Plan, en genel anlamıyla, kurmaca metinlerin, şiirlerin, tiyatro oyunlarının içinde yaratılan olayların sırasına işaret eder. E.M. Foster öyküyle kurgu arasındaki farkı şöyle bir örnekle açıklamaktadır: "*Kral öldü, kraliçe de öldü*" dersek, bu bir öyküdür. Oysa "*Önce kral öldü. Daha sonra da kraliçe üzüntüden yaşamını yitirdi*" şeklinde bir tümce kurgudur. Çünkü iki olay (kralın ölümü, kraliçenin ölümü) birbirini izlemektedir. İkinci olay birinci olayın sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Geleneksel öyküde "giriş-gelişme-problem-çatışma-çözüm-sonuç" şeklinde ortaya çıkan bir yapı bulunmaktadır ve şöyle bir formül oluşturulabilir: YAPI + İZLEK = Giriş + Gelişme

İzlek-kurgu-yapı-plan ile ilgili genel kurallar şöyle sıralanabilir:

- Kısa öyküde tek bir izlek vardır.
- İzlek iyi tanımlanmalıdır.
- İzlek net olmalıdır.
- İzlek öykünün iskeleti; bel kemiğidir.
- İzlek genelde, başkişinin çatışmasını-kendi kendisiyle-çevresiyle-diğerleriyle olan çatışmalarını-toplumla barışık olup olmamasını sınar.
- İyi bir kurgu, gereksiz diyalogları, çözülemeyen kişilikleri engeller.

İyi bir kurgu, çatışmayı zirveye taşır ve çözüm getirir. İster geleneksel, ister çağdaş olsun tüm öykülerde kurguyu oluşturan öğeler en genel anlamıyla şöyle sıralanabilir:

- Giriş
- Gelişme
- Sonuç

Yazar tür denemeleri ya da türler arası çalışmalar yapabilir. Böyle çalışmalarda:

- Kurmaca metin yukarıdaki sırayı izlemese bile bu genel yapı daima vardır.
- Özellikle kısa öykülerde her sözcüğün işlevi vardır.
- Eğer bir tümce, anlatı da olsa, diyalog da olsa, yazarı bir yere götürmüyorsa o tümceyi çıkarır. Çünkü o tümcenin orada yeri olmadığını bilir.

Öyküde Yaratıcılık ve Biçem Oluşturma

Yazarın öykü metninin içinde *olaylar-olay örgüsü-öykü-söylem* arasında oluşturduğu bütüncül kurgu yazarın biçemine de işaret etmektedir aynı zamanda. Öyküde yaratıcılık ve biçem Jonathan Culler'in sözünü ettiği ve okurun ve yazarın karşılıklı olarak birbirlerine sordukları şu soruların yanıtlarının bütününde gizlidir aslında. (Culler, *Adam Öykü*, sayı 20, s: 21-25)

A- Kim konuşuyor?

Anlatıcı öyküdeki olay örgüsünün dışında olan ve kamera bakış açısı ya da tanrı bakış açısı kullanımı yöntemiyle yaratılan biri olabilir (üçüncü kişi anlatımı). Eğer anlatıcı öykü karakterlerinden biri olursa, söz konusu kişinin yaratılmasında birinci kişi tekil anlatımı (ben-anlatıcı yöntemi) kullanılır. Birinci kişi anlatımlar öykünün/romanın başkışileri (katılımcıları) olarak ortaya çıkarlar. Bu kişiler olay örüntüsünü okura tanımlayan *birinci kişi gözlemciler*dir. Yazarlar onları, geçmişleriyle, o andaki durumlarıyla, gelecekleriyle, adlarıyla ve kişilikleriyle tam ve çok boyutlu bireyler olarak geliştirir.

B- Kim kiminle konuşuyor?

Yazarlar okurların okuması için sanatsal bir anlatı metni yaratırlar. Geleneksel olarak her anlatının (kurmaca, öykü, roman) bir anlatıcısı olduğu varsayılmaktadır. Okurlar metinden onlarla konuşan bir ses duymak isterler. Konuşan ses (anlatıcı) kendi seslenişini metnin dışında bulunan okurlara metnin içinden duyurur. Aynı ses metnin içinde yazarın yarattığı izleyiciler ve dinleyiciler tarafından da duyulur.

C- Kim ne zaman konuşuyor?

Yazar anlatıyı belli olan olayların hemen ardından sunabilir. Örneğin bir mektup o ana kadar olan olayları aktarabilir. Ya da anlatım süreci anlatı içindeki en son olaylardan hemen sonra, anlatıcının tüm olan bitenleri sonradan yaptığı bir değerlendirmeye başlayabilir.

D- Kim hangi dili konuşuyor?

Bazı uzun anlatı metinlerinde (uzun öykü, roman) çok sesli ve konuşmaya dayandırılan bir yapı yaratılabilir. Bu yapıda değişik sesler ve söylemler vardır. Böylelikle toplumdaki görüş ayrılıkları ve çatışmalar yansıtılabilir. Daha kısa kurmacalarda ise (kısa öykü) anlatıcıların tek başlarına her şeyi anlattıkları "kendilerine özgü dilleri" olabilir. Culler şu örneği vermektedir: "*Olayları bir çocuğun bakış açısı ile ele alan bir öyküde, çocuk, yaşlılarına özgü algılamalarını yetişkin insanların dilini kullanarak ya da çocukça konuşmalara kayarak anlatabilir.*" (s: 22)

E- Kim hangi yetkiyle konuşuyor?

Culler bu aşamada 'bencil anlatıcı', 'bencil anlatım biçimi', 'anlatının yetkinliği'nden söz etmektedir. Culler bu kavramlara şöyle bir açıklama getirmektedir: "*Bir öykü anlatmak, dinleyicilerin kabul ettiği belli bir yetki kullanmaktır... Anlatıcılar olaylar hakkında yeterli bilgilerini ve olaylar üzerine yaptıkları yorumlardan kuşku duymamamıza neden olmak için kendi yargılarını yansıtan ipuçları sunduklarında ya da bizler anlatıcı ile yazar arasında bir görüş ayrılığı sezinlediğimizde, anlatıcıların güvenilmez olduğunu söyleriz.*" (s: 23)

F- Kim görüyor?

Burada ilk anda yanıtlanması gereken şu sorular sorulmalıdır: "*Öykünün anlatıldığı bakış açısı nedir?*", "*Kim konuşuyor, kimin görüşü veriliyor?*", "*Olaylar kimin bakış açısıyla odaklandırılıp okura sunuluyor?*", "*Odaklandırıcı kimdir?*", "*Anlatıcı kimdir?*", "*Odaklandırıcı ile anlatıcı aynı kişiler midir?*" Bu soruların yanıtları kişilerin ve olayların arasındaki ilişkilerin nasıl oluşturulduğuna, dolayısıyla oluşturulan biçeme işaret eder.

G- Zaman ile odaklanmanın arasındaki etkileşim nedir? Zamansal odaklanmanın özellikleri nedir?

Zamansal odaklanmayı açıklamak için şu örnek verilebilir: Anlatıcı çocukluk döneminde başına gelen bir olayı anlatırken geçmişteki bu olaya

çocukluk bilinciyle bakabilir. Böylelikle de, aradan uzun süre geçmiş olmasına rağmen, yazar, anlatıcının geçmişindeki olaylara odaklanmış olabilir. *Odaklanma* olayların gerçekleştiği anda anlatıcının bildikleri, düşündükleri üzerine, ya da, geriye bakış yöntemi aracılığıyla olayların algılanış biçimi üzerine de kurgulanabilir. Culler odaklanma konusunu netleştirmek amacıyla şu örneği vermektedir: "*Örneğin dedektif öyküleri, anlatıcının yalnızca her inceleme sırasında bildikleri üzerine odaklanır ve sonuç bölümünde ulaşılacak bilgiyi bunların dışında bırakır.*" (Culler, s: 23)

H- Uzaklık, hız ve odaklanma arasındaki ilişki nedir?

Bir bütün olarak, öykü üzerinde, bir mikroskop ya da bir teleskop aracılığıyla odaklanılabilir. Hız ise olayların sıklığına işaret eder. Örneğin, kurmaca metnin içinde, haftanın belli bir gününde neler olduğu anlatılabilir.

I- Bilgi kısıtlamaları ve odaklama arasındaki ilişki nedir?

Öykünün tümüne kısıtlı bir bakış açısından odaklanılabilir. Bu tür anlatımı tarzında, öykü, "*bir kamera lensinden*" ya da "*duvardaki sinek gözünden*", öykü kişilerinin düşünce ve duygularına değinmeksizin anlatılır (kamera bakış açısı). Sadece "*nesnel*" ve "*yüzeysel*" betimlemeler kullanılabilir.

Yaratıcı Yazarlık Öğretilemez, Öğrenilir

Yaratıcı yazarlık programlarının başlangıcında program yöneticileri, katılımcıları aşağıdaki konularda uyarmaktadırlar:

- Öğretmen nasıl yazacağını öğretmez.
- Nasıl daha iyi yazılabileceği konusunda yönlendirebilir.
- Teknik problemleri çözmesini öğretir.
- Bütün bunları kısa yoldan gösterir. Zamandan kazanmasını sağlayabilir.
- Yazarlık yeteneği varsa keşfetmesini sağlayabilir.

Yine, yaratıcı yazarlık programlarının başlangıcında program yöneticileri, katılımcıların dikkatini yazarlar arasındaki bazı farklara çekmektedirler:

- Yazarların kaliteleri
- Amaçları
- Okur üzerinde yarattıkları etkileri

Katılımcıların bilmeleri gerektiği asıl gerçek şudur: "Yazar yaratıcıdır". Ancak onlar, aynı zamanda, şu soruların da yanıtını aramak ve bulmak durumundadırlar:

- Ama yaratıcılığın hangi alanına aittir?
- Yaratıcı yazarlık potansiyeli nedir?
- Yaratıcılıktaki sınırlılıklar nelerdir?

Yaratıcı yazarlık programlarının katılımcılarının başlangıçta kendileri-ne sormaları gereken şunlardır:

- 1- Geniş yazma alanının hangi bölgesine aitim?
- 2- Geçmişim, deneyimim, eğitimim, bakış açım nedir?
- 3- Gelenekselci miyim? Yoksa çarpıcı ve yenilikçi miyim?
- 4- Geçmişte mi yaşıyorum? Yoksa öncülerden miyim?
- 5- Güçlü bir tiyatro duyarlılığım var mı?

Materyal Toplama

Yukarıda da belirtildiği üzere, yaratıcı metinleri oluştururken yazarlara gerekli olan bütün materyaller aslında her yerde bulunmaktadır. Gazete manşetlerinde, sokaklarda, iş ortamında, parklarda, kişilerin kendi aralarında yaptıkları sıra dışı sohbetlerde bile gerekli malzemelere ulaşmak olasıdır. Bilindiği üzere yaratıcı yazar çoğunluğun göremediğini görebilen ve onlara gördüren, duyamadığını duyan ve duyurabilen bir bireydir. Bu nedenle yazarın belki de yanında bir not defteri bulundurması ve gerektiğinde notlar alabilmesi kendisine yararlı olabilmektedir.

Algılama ve Hatırlama

William Saroyan şöyle söylemektedir:

"Yazarlar algıladıkları şeylerden hatırladıklarını yazarlar."

- Öykü her yerdedir.
- Ancak her yazarın ona bakışı farklıdır.
- Hemingway öyküyü bulmak için gezmiştir.
- Eudora Welty, öyküyü sadece yaşadığı o küçük kasabada bulmuştur.
- Bazılarının öykü yazmak için tüm dünyaya ihtiyaçları vardır. Bazıları ise oturdukları mahallenin içinde yazarlar.
- Amerikalı yazar Katherine Ann Porter yazar grupları içinde bulunmaktan hiç hoşlanmazdı, oysa bazı yazarlar, yazar grupları içinde daha üretken ve başarılı olurlar.

- Ama nerede olursa olsunlar yaratıcı yazarlar:

- * Tepki vermektedirler.
- * Yanıt vermektedirler.
- * Algılamaktadırlar.
- * Hatırlamaktadırlar.
- * İyi gözlemcidirler.
- * İyi birer okurudurlar.
- * Ana dillerine hâkimdirler.

Karar Verme

Yaratıcı yazarlıkta başlamak, birçok yazar ya da yazar adayı tarafından, belki de en zor olan birinci aşama gibi görünmektedir. Yazmaya başlamak için ilham gelmesini beklemenin yazara çok zaman kaybettirdiği bilinmektedir. Bu nedenle, özellikle, başlangıç aşamasında yazarlara her gün belirli bir saatte yazmaya zaman ayırması önerilmektedir. Böylelikle, yazarın zaten var olan bir yazma yeteneğinin körelmesi engellenmiş olacak, tam tersine var olan bu yetenek daha da geliştirilmiş olacaktır.

Yazmaya başlamanın ve genel olarak yazmanın aşamalarını şöyle sıralamak olasıdır:

- Karar vermek

- * Yazma sanatı üzerine okuyun.
- * Yazma gruplarına katılın.
- * Yazma gruplarında verilen ev ödevlerini yapın.
- * Çalışmalarınıza yönelik yapıcı eleştirileri göz önünde bulundurun.

* Zaman zaman gelen misafir konuşmacılara yazarlık serüvenleri konusunda sorular sorun.

- Doğru Bakış Açısını yakalamak.

* Yazarı tehdit eden engellerin en büyüğü karasızlık ve güvensizliktir.

* Yazar kendisine güvenmelidir. Yaratıcı metnin son şeklini almasında son söz yine yazarın kendisindir.

* Yazar yazmanın yalnızlık getiren bir iş olduğunu iyi bilir.

* Yazar zihninin içinde dikkatini çekmeye çalışan tüm öykü kişileriyle, kendisini asla yalnız hissetmez.

- *Güven + Disiplin + İstek* yazarı başarıya götüren en önemli etkenlerdir.

Yazar her gün yazmaya zaman ayırmak zorundadır. Yazar adayı ilham gelmesini beklemektense her gün, özellikle yalnız başına kaldığı sa-kin zamanlarda, her gün aynı saatte yazmaya vakit ayırmalıdır. Yazma deneyiminin başlangıcında olan yazar için bu süre sadece beş dakika olacak olan bu yazma süresi giderek artacak; yazar bir süre sonra yazmadan duramayacağı bir aşamaya geçecektir.

* Yazar adayı ne kadar çok pratik yaparsa o kadar iyidir

* Yaratmaya zaman ayırmak gerekmektedir

Yapı Oluşturma

Kısa ya da uzun kurmacada yapıyı ve kurguyu oluşturma aşamasında iki farklı yöntem uygulanmakta ve önerilmektedir:

1- KİŞİ+ÇATIŞMA+İKİLEM+MEYDAN OKUMA= YAPI + KURGU

Kimi yazarlar önce kurmaca kişilerini tüm özellikleriyle ve boyutlarıyla kurgulamaktadırlar. Daha sonra da bu kişilere 'çatışma', 'ikilem içinde bulunma' ve 'meydan okuma' özelliklerini ekleyerek kurgularını oluşturmaktadırlar.

2- OLAYLAR ZİNCİRİ İÇİNE KURMACA KİŞİLERİ OTURTMA= YAPI + KURGU

Bazı yazarlar ise önce olaylar zincirini tasarlayarak kurmaca kişileri bu zincirin içine yerleştirmeyi tercih etmektedirler.

Giriş

Kurmaca metinlerde iyi bir açılış tümcesi ya da paragrafı atmosfer yaratma konusunda çok önemlidir. Yazarın okurunun ilgisini giriş cümlelerinde yakalaması çok önemlidir. Yazar okura metnin başında bir çengel atabilir. Bu çengel aşağıda belirtilen özellikleri taşımalıdır:

- * Zekice
- * Şok edici
- * Gizemli
- * İlginç

- Bazı yazarlar, giriş paragrafının tümcelerinin uzunluğunun belirli bir şekilde ortaya koyarlar.

- Paragrafın ilk tümcesi çok kısa, son tümcesi çok uzun olabilir: Bu durum okuru öykünün içine çeker.

- Kısa öykülerde, başkasının kimliğini ve çatışmasını, giriş bölümünde vermek yararlı olur.

- Giriş paragrafında, bir olaya yer vermek iyi olabilir; kısa bir zirve olabilir ve hareket katar.

Gelişme

- Kişiler ve izlek ve çatışmalarla geliştirilir.

- Gerilim ve ilginç durumlar ortaya çıkabilir.

- Metnin içinde bir dizi kriz yaratabilirsiniz.

- Öyküde, iyi bir giriş yapılmışsa gelişme kısmı da genellikle başarılı olur.

Sonuç

- Final çok önemlidir.

- Zayıf bir sonuç bölümü, okurunuzu tatmin olmamış bir şekilde bırakır. Sizin diğer öykülerinizi okumak istemez.

- Sonuç bölümü zirveden hemen sonra gelir.

- Sonuç bölümünde öyküde ortaya çıkan tüm çatışmalar çözülür.

- Ancak, birçok okur, şaşırtıcı, beklenmedik sonuçları sevebilir.

Çatışma - Üç Tür Çatışma Üzerine

Çatışma (Conflict)

- Sıradan, belirgin ya da çarpıcı bir şekilde dramatik olabilir.
- Çatışmanın doğası, öykünün türüne bağlıdır.
- Örneğin, bilim kurgu da acayip olabilir.

Üç tür çatışma saptanmıştır:

- 1- Öykü kişinin kendisiyle çatışması**
- 2- Öykü kişinin diğer kişilerle çatışması**
- 3- Öykü kişinin doğayla çatışması (Jack London'ın öykülerinde görüldüğü gibi)**

(Kişinin kontrolünün ötesindeki doğa güçleri ile kurmaca kişi arasında çatışmalar olabilir.)

Bakış Açıları: Getirileri ve Götürüleri

Öyküde ve romanda bakış açıları şöyle sınıflandırılabilir:

- 1-** Birinci kişi tekil anlatım (Ben-anlatıcı)
- 2-** Üçüncü kişi tekil anlatım
- 3-** Tanrı bakış açısı
- 4-** Kamera bakış açısı

Birinci kişi tekil anlatımın avantajları:

- Okuyucu ve yazar arasında bir iletişim kurulmasını sağlar.
- Okur, anlatıcının algılamasına koşullu olarak algılar.

Götürüleri:

- Anahtar sahnelerde anlatıcının bulunması gerekmektedir.
- Öykü kişisi (anlatıcı) diğer kişilerin aklından ne geçtiğini anlatamaz.

Anlatırsa, yalancı durumuna düşebilir.

- Kendisine neler olduğunu anlatır ama nedenlerini doğrudan anlatamaz.

Üçüncü kişi tekil anlatımın getirileri:

- Okura bütün olayları görme olanağı sağlar.
- Yazarın, okuru başka yönle taşımasına olanak sağlar.
- Birçok kişinin düşüncelerini bilmemizi sağlar.
- Farklı bakış açılarından görmemizi sağlar.

Götürüleri:

- Okurun kişilerle özdeşleşmesini engelleyebilir.

Kurallar:

- Birinci kişi tekil anlatım, anlatıcılığı zaman olarak öyküden uzaklaştırır.
- Üçüncü kişi anlatım, anlatıcılığı mekân olarak öyküden uzaklaştırır.

Kısa öyküde, birden fazla kişinin zihne girip birden fazla bakış açısı verecek zamanı yoktur.

Yazarın Seçimleri ve Algılama Süreçleri

Yazarın yapacağı seçimler şöyle sıralanabilir:

- Öykü kişilerinden birisine bir bakış açısı kazandırmak, o kişinin önemli olmasını sağlar.

- Yazar olarak öykünün ya da romanın sesi olun.

- Hangi kişinin daha önemli olduğuna karar verin.

Yazar olarak hangi kişiyle daha çok özdeşleşebileceğinize karar verin.

- Eğer, anlatıcının öykünün bir parçası olmasını istiyorsanız birinci kişi anlatımı kullanın.

Eğer, anlatıcı öykü kişisi değilse olaylara katılmıyorsa üçüncü kişi kullanılması daha etkili olabilir.

Öyküde Çevre Oluşturma

Çevre, kurmaca metindeki olaylar dizisinin, olay örüntüsünün içinde yer aldığı zaman dilimini, durumu, yeri, civardaki nesneleri, ortam oluşturan ve atmosferi vurgulayan her şeyi içinde barındırmaktadır.

Kurmaca metin içinde çevre oluşturma konusunda yazar, okurunun aşağıda belirtilen şu sorulara yanıt bulmasını sağlamalıdır:

- Kurmaca metin içinde tarih belirtilmediği halde belirli bir döneme ait giyim tarzına yönelik ipuçları var mıdır? İpucu olara kurmaca kişilerin giyim tarzları, davranış biçimleri belirli kültürel ve coğrafi özellikler taşımaktadır?

- Kurmaca kişilerin dil kullanımları diyalekt ya da jargon olma özelliği taşımakta mıdır?

- Kurmaca metin içinde tarih belirtilmediği halde belirli bir döneme ait olan araç gereç, sanat eseri, mimari tarzı gibi ipuçları var mıdır?

Diyalogların İşlevi Üzerine

Ancak bir kişi, diğer kişilere başkası hakkında bir öykü anlatıyorsa (öykü içinde öykü) o zaman farklı bakış açılarını anlatabilir. Bu konuda aşağıdaki noktalara dikkat etmek gerekmektedir:

- Diyalogların amacı
- Diyalog oluşturma teknikleri

Diyaloglar:

- Mümkün olduğunca doğal olsun.
- Gündelik karşılıklı konuşmalar her zaman düzgün olmaz (dil sürçmeleri-yarım tümceler vb.).
- Öyküde böyle olmaz.
- Mükemmel standart bir dille sohbet dili arasında bir yol bulmalısınız.
- Çevrenizdeki insanları dinleyin.
- Öykü kişilerinizi iyi tanıyın.

Diyalogun İşlevleri:

- Kurguyu geliştirir.
- Kısa öyküde gereksiz sözlere, diyaloglara gerek yoktur.
- Diyaloglarda her sözcüğün bir amacı olmalıdır. Görevi olmayan bir sözcüğü çıkarın.
- Diyaloglar kişilerin birer parçasıdır.
- Kişiler hakkında bilgi verir.
- Okuyucuya önemli bir şey iletmek istiyorsanız bunu öykü kişilerinin diyalogları aracılığıyla yapabilirsiniz.
- Kendi kişisel sesinizi öyküye sokmayın.
- Öyküde ya da romanda otoriter ses olmamalıdır.
- Okurlar ders dinlemek istemezler.
- Diyaloglar, öykünün ritmini değiştirirler.
- Kısa tümcelerden oluşan diyaloglar öyküyü hızlandırır. Uzun tümcelerden oluşan diyaloglar ise hızı yavaşlatır.
- Öyküde bir kriz/çatışma anında diyalog yararlı olabilir: Gerilimi artırır, hareketi arttırır.

Diyalogları Oluşturmak:

- Diyaloglar doğal olmalıdır.
- Fonetik diyalog kullanmamalıdır.

Örnek: Aksanı fonetik olarak vermeyin okura, konuşanın aksanlı konuşuğunu belirtebilirsiniz. Ya da fonetik özellikleri verebilirsiniz:

- * Fısıldadı.
- * Mırıldandı.
- * Tısladı.

- Kişiler birbirlerine adlarıyla hitap ederlerse (zaman zaman) okurun izlemesi kolay olabilir.

Yazdıklarınızı yüksek sesle okuyun. Ya da birisi size yüksek sesle okusun. Böylelikle, diyalogları daha rahat izleyebilirsiniz.

Tema Açısından Öyküler

Tema, aslında "ana fikir" olarak da tanımlanabilir. Kurmaca metinlerde, tema, kurgunun başında kendisini ele verebilir. Tema kimi zaman anahtar sayılabilecek olan bazı ipuçlarıyla da belirtilebilir. Bu ipuçları şöyle sıralanabilir: Kurmaca metin boyunca yinelenen;

- Motifler
- Düşünce kalıpları
- Anahtar sözcükler
- İmgeler
- Simgeler
- Doğa olayları
- Döngüler

Öyküleri ve romanları tema açısından şöyle sınıflamak olasıdır:

1- Benimsediği belirli bir düşünsel akımı tartışan ve bu akımdan etkilenen insan tiplerini ve olayları anlatan öyküler

2- Politik öyküler

a- Politik alan öyküleri

b- Politik gerilim öyküleri

c- Politik söylem öyküleri

3- İçlerinde fantastik olarak adlandırabileceğimiz gerilim ve doğaüstü öğeleri barındıran öyküler. (Gotik sesin öne çıktığı kurmaca metinler)

4- Çeşitli insan tiplerini ve toplumsal olayları kültürel ve yöresel boyutlarıyla ele alan, inceleyen öyküler

5- Düş gücüne dayandırılan abartılı bir dil kullanımıyla adeta karikatürize ederek kimi insan tiplerini, toplum içindeki ilişkilerini ve olayları sevecenlikle anlatan gülmece öyküler. (Gülen sesin öne çıktığı öyküler)

6- Gotik sesin öne çıktığı gerilim, korku, doğaüstü öğeleri önceleyen öyküler

7- Denizaşırı, kıtalararası seyahatları konu edinen seyahat öyküleri, romanları

8- Bilim kurgu öyküler, romanlar

9- Deniz ve okyanus edebiyatı örnekleri sayılabilecek kurmaca metinler

10- Aşk ve romantizmi işleyen kurmaca metinler

11- Suç konusunu ele alan polisiye öykü ve romanlar

12- Savaş edebiyatı

Dil ve Yapı Açısından Öyküler

1- Dil kullanımları gerçek dünya ile ilgili gözlemleri olduğu gibi yansıtabilecek kadar gündelik dil kullanımına yakın ve gerçekçi öyküler

2- Karşılıklı konuşmaları önleyerek tiyatro oyunlarına benzer nitelikler içeren öyküler

3- Şiirsellik boyutu olan öyküler

4- Kısa kısa öyküler

5- İzleklerini farklı metin türlerinden yararlanarak oluşturulan öyküler

Öykü Üzerine

1- Öykünün doğası ve yaşamın öyküdeki yeri

2- Öykü yazarı ve okur ilişkisi

3- Öykünün belirleyici özellikleri

A- Kısalık

B- Sanatsal etki oluşturmak

C- Kurmaca dil oluşturmak

4- Öykü dilinin düşünsel işlevi

5- Öyküde özgünlük, deneysellik ve yaratıcılık (Bilgisellik-yazınsal iletişim)

6- Öyküde toplumsal boyut

A- Anlatı olgusu

B- Temsil etme/Simgesellik/Tipik olma

i. Gerçeklik* sosyal gerçekliği yansıtmak

ii. Doğalcılık * ayrıntıları sayıca çoğaltmak

* uzun ayrıntılı betimlemeler

* nesnelerin ya da olayların ayrıntılı anlatılması

* fotoğrafın doğruluğuna özenmek

* bu yöntemlerle yüzey gerçekçiliği görüngüyü AKTARMAK

* bu yöntemlerle tipik ve simgesel olma -temsil etme özelliğine sahip olanı AKTARAMAMAK

C- Zaman dilimi içinde hareket etmek

i. Statik/durağan öyküler (Kısa Öyküler)

ii. Dinamik/hareketli öyküler (Daha Uzun)

7- Öyküde eğretilme olgusu

Öykünün kendisinin bir eğretilme olgusu olarak ortaya çıkışı

Anlamlandırma/Anlam Yükleme/Mit Yaratma

Sanatsal ve estetik olma gerekliliği

"Eğretilme" (metafor) olgusu iki tür öykü arasında ayrımın dik-
kat çeker:

A- Gerçekçi Öyküler

a- Gerçeklere uygun olma gerekliliği

b- Tipik olma/Temsil etme/Simgesel olma gerekliliği

c- Öykünün içinde, toplumun ve bireylerin birebir benzerini yaratma gerekliliği

B- Romantik - Fantastik Öyküler

a- Ayrıntılı betimlemelerden arındırılmak

b- Düşsel-simgesel-sanatsal öykü kişileri yaratmak

8- Öyküde "eğretileme" olgusunun bir söz sanatı olarak ortaya çıkması

Öykünün yapısını oluşturan temel bileşenler şöyledir:

a- Kurgu-plan

b- Kişiler

c- Çevre

d- Diyaloglar

e- Bakış açıları

f- Tema

g- Biçem

i- Öykülerde kullanılan yapıların türleri (Farklı Yaklaşımlar)

ii- Bakış açısından değişkenlik

iii- Yoğunlaşma (Bakış Açılarında Sabitlik-Değişken Olmayan

Bakış Açıları)

iv- Çatışma

v- Tema

vi- Zaman Akışı

-Zamanın ilerlemesi

-Geriye dönüşler

-Bilinç akışı

"Bir varmış bir yokmuş" ya da "bir zamanlar" yöntemi

Ton

- (a) Ses yaratmak
- (b) Atmosfer Yaratmak
- i- diyalekt kullanmak
- ii- değişik dillerde/tonlarda konuşmak
 - a- Gülen ses
 - b- Gotik ses

Biçem Oluşturma

Biçem dili yaratıcı bir şekilde ve doğru kullanarak oluşturulur. Biçem-
de iki konu öne çıkmaktadır:

- i- Bireysellik
- ii- Dile saygı duymak

Bireysel biçemi geliştirmek gereklidir. Yaratıcı yazar iki nedenle ya-
zar:

- Okunmak için
- Para kazanmak için

Amaç: yaratıcı metnin amacı yazarın yazdıklarının amacına yöneliktir.
Amaçlar aşağıdaki gibi olabilir:

- Eğlendirmek
- Eğitmek
- Etkilemek

Yaratıcı yazar nasıl yazıyor: Yazarın nasıl yazdığı konusunda aşağıda-
ki özellikler öne çıkmaktadır. Dolayısıyla, yazarın nasıl yazdığı:

- Yazarın *karakteri*
 - Yazarın *kişiliği*
 - Yazarın *kapasitesi*
- ile ilgilidir.

- Sadece kendisi için yazdığını söyleyen bir yazar amatördür, profesyonel değildir.
- Kendisine terapi yapmak için yazıyor olabilir.
- Böyle söyleyen bir yazar başarısızlıktan da korkuyor olabilir. Çünkü bitirdiği anda okunmak isteyecektir.

Yaratıcı yazarın genel özellikleri şöyle sınıflandırılabilir:

Bir yazar yaratıcı yazarlıkla yakından ilgili bazı konular üzerinde derinlemesine düşünmeli, çözümler bulmalıdır:

- 1- Yaratıcı yazar insanları çok sevmese bile onlara ilgi duymalıdır.
- 2- Yazar, diğer insanların da kendi görebildiklerini ve duyabildikleri ni görmelerini ve duymalarını sağlar.
- 3- Dile ilgi duymalıdır. Kendisini etkileyen sözcükler, sözcük öbekleri ve cümleler ile ahenk-ritm konusunda duyarlı olmalıdır.
- 4- Yazar, her şeyden önce, bir insan olarak kendisini yazdıklarına vakfetmelidir. Bir sanatçı olarak da, yazdıklarının iyi ve kötü yanlarını fark etmelidir.
- 5- Bir yazar her sabah yeniden doğmalıdır. Tanıdık yüzlere ilk kez görüşüyormuş gibi bakmalıdır.
- 6- Bir yazar detaylarla ilgilenmelidir.
- 7- Yazmak günlük bir rutin olmalıdır. Sadece ilham geldiği anlar beklenmemelidir.
- 8- Sadece çok az sayıda yazar, hayatlarını yazarlıktan kazanırlar.
- 9- Yazmamasının/yazamamasının tek nedeni istememesindendir.
- 10- Yazarın yazmaması, yazamaması konusunda mazereti olamaz. Çünkü birçok yazar her koşulda, en zor zamanlarda bile en iyisini yazabilirlerdir.
- 11- Yazarlık yalnızlığı gerektirir. Bu yolda tek başına yürümelidir.
- 12- Aynı konular defalarca işlenmiş olabilir: Örneğin Shakespeare'in "*Romeo ve Juliet*" adlı trajedisi yazarın kendisinden önceki ve sonraki dönemlerde de başka yazarlar tarafından da yazılmıştır. Ama Shakespeare en iyisini yazmıştır.

Yazarın kendisine sorması ve çözümlemesi gereken soru ve sorunlar vardır. Bu soru ve sorunlar şöyle sıralanabilir:

- Hangi bakış açısını kullanmalıyım?
- Diyaloglardaki yanlışlıklar nelerdir?
- Başkişi-kişi yaratmadaki sorunlar nedir?
- Kişi yaratırken neden başarısızlığa uğrarız?
- Acaba, kısa öykü yazmaya uygun olan verilerden yola çıkarak mı roman yazmaya çalışıyorum? Ya da tersi mi?
- Belirli bir "Geriye Dönüş" acaba öyküdeki ya da romandaki o belirli durum için ne kadar gereklidir?

Yazarın yazma aşamasında göz önünde bulundurması gereken diğer bazı konular da şunlardır:

- Kurmaca yazarı yaratıcı metni oluşturur ve biçimlendirir.
- Kurmaca olmayan metinlerin yazarı gerçekleri bir araya getirir. Sadece verileri değerlendirir.

Öykü Kişilerini Oluşturma, Konuşturma

Kişileri oluştururken bazı kurallara dikkat etmek gerekmektedir:

- Bildiğiniz kişileri kullanmak (Bu kişilerin tanınmalarından çekinebilirsiniz)

- Bir insanı her ne kadar iyi tanıdığınızı düşünseniz bile, yine de, onun kişilik yapısında, doldurmanız gereken boşluklar mutlaka olacaktır.

- Gerçek kişileri kullansanız da, o kişileri oluştururken diğer kişilerden yararlanın.

- Gerçek yaşamda tanıdığınız kişileri yaratıcı metinlerde kullandığınız zaman adlarını mutlaka değiştirin.

- Kurmaca kişilerin hakkında çok bilgi sahibi olun:

Geçmişlerindeki ilişkileri

Aile durumları

Meslekleri

Hobileri, ilgi alanları

Yetişme tarzları

Eğitim durumları

Dış görünüşleri

İnançları, yaşam biçimleri, politik görüşleri, vb.

Bütün bu bilgileri kullanmasanız bile kişilerin yine de üç boyutlu ve inandırıcı olacaktır.

Kişilerle ilgili olarak göz önünde bulundurulması gereken diğer kurallar:

- İkincil ve üçüncül kişilere öykü için gerekli değilse ad vermeyiniz.

Kısa öykülerde başkişilerin geliştirilmesi için fazla zaman ve yer yoktur.

- Kısa öykülerde, üçten fazla kişi kullanmamaya çalışın, fazla kişiler, okurların aklını karıştırır ve duygusal tepki veremeyebilirler.

- Öykü yazarken, kişilerin arasındaki ilişkiler konusunda, kendi zihninizde net bilgiler oluşturun.

Örnek

A, C'nin yanında B'ye nasıl davranıyor - B, C'ye A'nın yanında ne söyleyebilir?

- Öykü ya da romandaki her kişinin mutlaka bir işlevi olmalıdır.
- Her kişinin bir rolü mutlaka olmalıdır. Bu konuda eğer yazarın kafası karışırsa, okur da hiçbir şey anlamayacaktır.
- Kişiler inandırıcı ve çok boyutlu olmalıdır.
- Kişilere derinlik katılmalıdır.
- İzlek ve tema çok iyi de olsa, kişiler karikatür gibi olursa, bazı yönleri eksik kalırsa etkiyileyici olmazlar.
- Bırakın kişilerin kendi yaşamlarını öyküye taşıyınlar.
- Hangi kişilerin, okurlar tarafından sevilmesini istediğine yazarın kendisi karar vermelidir.
- Yazar bu kişiler için, öykünün başında empati oluşturmmalıdır.
- Kötü kişilerin de belirlenmesi gerekmektedir.

Yaratıcı yazarın, öyküsünde ya da romanında karşı cinsten bir kişi oluştururken, yarattığı kişilerinin inandırıcı, çok boyutlu ve derinlikli olabilmeleri için, onların cinsiyetlerine uygun bakış açılarına uyumlu olarak, toplum içinde kadınlara ve erkeklere özgü bir şekilde konuşmalarını sağlaması gerekmektedir.

Gerilim, Enerji, Dinamizm Yaratma

Öykü içinde kişiler arasındaki iletişim biçimlerini ve ilişkileri canlı tutma yöntemlerini geliştirmek gerekmektedir. Yazarın ve yaratıcı metnin biçiminin oluşturulması konusundaki bazı görüşler şöyle özetlenebilir:

- * Detayların belirgin ve anlaşılır olması öyküyü gerçekçi yapar.
- * Kimi yazarlar, en iyi ve başarılı öykülerin/romanların salt düş gücüy-le üretilenler olduğuna dair bir görüş birliği içindedirler.
- * Yazar dil kullanım kurallarını çok iyi bilmelidir.
- * Yazar yazdığı yaratıcı metni sık sık gözden geçirmelidir.
- * Yazar sadece anlatmamalıdır. Yazar, okuruna, çoğunluğun göremediğini gördürmeli, işitemediğini işittirmelidir.
- * Yaratıcı metninizi kendi okumayı sevdiğiniz ve istediğiniz biçimde oluşturun.
- * Dikkatli ve ölçülü kullanılan detaylar öyküyü ilginç hale getirebilir.
- * Şaşırtıcı ve ironik unsurlar metne dinamizm katar.
- * Klişeleşmiş ve çok kullanılan sözcükleri kullanmaktan kaçının.
- * Öykünün metni ne kadar kısalsa, sözcüklerin seçimi ve sözcüklere yüklenen anlamların önemi o kadar önem kazanır.
- * Teknik detaylar verilecekse, konuyla ilgili olarak başvuru kaynaklarını kullanın.
- * Kimi zaman fotoğraflara bakarak başarılı ve ilginç öyküler yaratabiliriz.
- * Kötü ve sizi çok üzen, içinde yıkıcı duygular oluşturan anlarınızdan, yaşam deneyimlerinizden de yararlanabilirsiniz.
- * Öyküler romanların bebek halleri değildir. Belirli bir öykü bir roman biçiminde anlatılabilir ama kısa öykü biçiminde anlatılamaz. Çünkü kısa öykünün belirli sınırlamaları ve kısıtlamaları vardır.
- * Gerçek yaşamda, yolda yürürken, alışveriş yaparken, parkta otururken insanları izleyin. İlginç bulduğunuz insan tiplerini ve özelliklerini yanınızda taşıdığınız bir deftere not alın.
- * Yaratıcılık karmaşıklığın ve karmakarışık, düzensiz duyguların içinde ortaya çıkamaz. Zihninizi ve düşüncelerinizi kontrol etmeyi öğrenin.

Öncelikle zihninizi boşaltın. Hangi tür duygu, düşünce ve fikirlerinizi kullanacağınıza bu işlemi gerçekleştirdikten sonra karar verin.

Diğer öneriler ve görüşler:

* Bir dergiye yayımlamaları için öykü ya da şiir gönderdiğiniz zaman, eserlerinizin daha önce de bazı dergilerde yayımlandığını (eğer yayımlandıysa) belirtiniz.

* Bir öykü ya da şiiri aynı anda birkaç dergiye birden göndermeyin

* Başarı başarıyı getirir. Ne kadar çok yayımlanırsanız, yeniden yayımlanma şansınız o kadar artar.

* Bir yazarın eserinin değerlendirmelerde yüksek puanlar alması ya da listelerde üst sıralarda bulunması onun diğerlerinden daha başarılı olduğu anlamına gelmez.

* Kendinize sanal ortamda da eserlerinizi diğerleriyle paylaşabileceğiniz internet siteleri oluşturabilirsiniz.

Türkiye’de Yaratıcı Yazarlık Çalışmaları Üzerine

Ülkemizdeki bazı yazar dernekleri (Edebiyatçılar Derneği, Türkiye PEN Merkezi), yayınevleri (NOTOS Öykü Dergisi, Kum Yayınları vb.), bazı kuruluşlar (um: ag) ve diğerleri edebiyatseverlere yönelik yaratıcı yazarlık programları düzenlemektedirler. Bu programlardan bazıları şöyledir:

Ankara’da bulunan *Edebiyatçılar Derneği* tarafından 2004 yılından beri yürütülmekte olan ‘Yaratıcı Yazarlık Seminerleri’nin tanıtım metinlerinden ve izlencesinden birisi katılımcılara şöyle ulaştırılmıştır:

"Atölyemiz; yazma isteği duymayan ama edebiyatı seven, yazma isteği duyan ama hiç yazmayan, bir şeyler yazan ama kendine saklayan, yazdığını bir biçimde yayımlatan, yazdıklarını kendine saklayan ya da bir biçimde yayımlatanlardan başarılı çalışmaları da olan herkese, ‘statü, kariyer, derece sahibi’ olma koşulu aranmadan, hiçbir ‘sınıf, meslek, zümre ayrımı’ yapılmadan açıktır.

Atölyemizde; katılımcıların düzeyleri arasında belli bir ortalamanın tutturulduğu, kuramsal olanın uygulamaya yedirildiği, bilgilendirme yerine üretici sürecin gereklerinin (olmazsa olmazlarının) ortaya konulduğu, ne yapılmaya çalışıldığının/ne yapıldığının ayırdına varılmasının sağlandığı, metin kullanımı yoluyla somut örneklemeye ağırlık verildiği, sonuçta, suyun kimyasal yapısı, sırlığı/derinliği, kaldırma gücü, tatlılık/tuzluluk oranı vb. bilgilerin bilinmesinin yüzme öğrenmeyle değil; öğrenilen yüzmenin kalitesi, süresi, mesafesi anlamında değer kazanacağını kavratıldığı, ürktüme/caydırmayan, tam tersine cesaretlendiren, bir ‘ortam/atmosfer’ yaratılacaktır."

İzlençe

1- Giriş: Bir Eylem/Edim Olarak Yazma

a) Yazma isteği nereden geliyor?

b) Bir şeyler karalamadan yazınsal değeri olan bir metin üretmeye geçiş sürecinin olmazsa olmazları nelerdir?

c) Düşlerimizi, duygularımızı, düşüncelerimizi ete kemiğe büründürmek için gerekenler nelerdir?

2- Bilmemiz Gerekenler: Edebiyatın Diğer Alanlarla İlişkisi

- a) Edebiyatın yaşam, felsefe, psikoloji vb. ilişkileri
- b) Bizden önce yazanlar/yazılanlar; yazmakta/yazılmakta olanlar

3- Algılama Sürecinden Yaratma Cesaretine Giden Yol

- a) Algılama süreçleri
- b) Yaratma cesareti
- c) Yaratıcının doğası
- d) Yaratıcılığın sınırları

4- Çatıyı Kurmak: Yazınsal Üretimin Temel Öğelerini Belirginleştirmek

- a) Uzam, zaman, kahramanlar
- b) Biçim ve biçem
- c) Başlama, geliştirme, sonlandırma
- d) Çatışma yaratma ve çözme
- e) Bir atmosfer yaratma

5- "Bu ben miyim?" ya da "Bu O mu acaba": Kurmaca ve Gerçeklik

- a) Yazar ve anlatıcı
- b) Kahramanlar gerçek midir?

6- Bir Okur Olarak Yazar: Eleştirel Bakış Açılarını Geliştirebilmek

- a) Ne anlatmak istiyorduk, ne anlatabildik?
- b) Dil yanlışları.
- c) Metnin yorgunluğu.
- d) Yaratı yerine yapıntı.

7- Yapıttaki Yazar: Üründe Yazarın Kişisel Duruşu / Kişisel Tını

- a) Kişilik ve kişisellik nedir?
- b) Yazar yapıtın neresindedir?

c) "Aynı şeyleri" yazsak bile bizi ayrı kılacak olan (Büyük yazarların çözdüğü) nedir?

8- Üç Metin: Bir Şeyler Anlatabildik mi?

a) Boris Vian: "*Günlerin Köpüğü*" romanının "*Önsöz*"ü.

b) Peter Handke: "Publikumsbeschimpfung" adlı oyununda oyuncuların sahneye seslenişi.

c) Teodor W. Adorno: "Minima Moralia" adlı yapıtından "Aynanın Arkasına" metni.

İçinizdeki sansürden kurtulun!

* Yaratıcı yazarlık atölyesi, yazma çabasının başlangıcında ya da herhangi bir düzeyinde bulunan tüm katılımcılar için geliştirilmiş bir programdır.

* Söz konusu atölyeye katılmak için statü, kariyer, derece sahibi olmak gibi önkoşullar yoktur. Okumaya ve yazmaya ilgi duymak yeterlidir.

* Yaratıcı yazarlık atölyesi, hiçbir sınıf, meslek, zümre ayrımı yapmaksızın, edebiyat uğraşısıyla ilgilenen herkesin, entelektüel kapasite ve yeteneklerini geliştirmeyi hedefliyor.

* Yıllardır yazıyor ya da ilk metninizi deniyor olsanız da, yaratıcı yazma konusuna gerçekten ilgi duyuyorsanız, Edebiyatçılar Derneği'nin düzenlediği atölyeler, gereksinim duyduğunuz katkıyı mutlaka sağlayacaktır.

Kendi kendinizin öğretmeni, eleştirmeni olmayın!

* Yaratıcı yazarlık atölyesi, katılımcıların eleştirel bakış açılarını, estetik beğenilerini, bireysel üretimlerini güçlendirmeye yönelik kuramsal ve uygulamasal çalışmaları içeriyor.

* Konuk yazarların ve katılımcıların birlikte çalışacağı atölye ortamında, kuramsal çalışmaların yanı sıra, katılımcıların egzersiz olarak yazacakları metinler de ele alınacak.

* Yazılan örneklerdeki anlatım ve dil özellikleri tartışılacak.

* Katılımcılar, ikinci aydan itibaren, her hafta yeni bir metin hazırlayacak, atölye içinde daha önceki üretimlerini aşmaya çalışacaklar.

* Edebiyatçılar Derneği, yaratıcı yazarlık atölyelerinde, potansiyel yazarlarla profesyonel edebiyatçıları bir araya getiriyor, katılımcılara konuk yazarlarla birebir çalışma olanakları sunuyor.

* Katılımcıların ürünlerinin okunup tartışıldığı ortamlar yaratıyor.

* Dönem boyunca, atölyelere katılacak konuk yazarlar, kendi deneyim zenginliklerini, yazarlık coşkularını paylaşmaktan mutluluk duyan, katılımcıların yeteneklerini geliştirmek isteyen, ülkemizin usta edebiyatçılarıdır.

* Yazma sektörünün içinde yer alan yazar, editör, çevirmen, akademisyen vb profesyoneller, kendi meslekleri konusunda ayrıntılı, aydınlatıcı bilgiler verecek, katılımcılar merak ettikleri sorulara yanıt bulabilecekler.

(<http://www.edebiyatcilardernegi.org.tr/doc/yazarlikatolyesi.doc>)

İstanbul'da bulunan *Türkiye PEN Merkezi* tarafından 2008 yılı içinde açılan öykü atölyesi tanıtım metni de şöyledir:

PEN Türkiye Merkezi Öykü ve Çeviri Atölyeleri Açılıyor:

PEN Türkiye Merkezi Çeviri ve Dil Hakları Komitesi ve Öykü komiteleri, bahar etkinliği olarak nisan ve mayıs aylarında Öykü ve Çeviri atölyeleri açıyor. Öykü Atölyesi, dokuz haftalık bir programdan oluşuyor. 5 Nisan-31 Mayıs 2008 tarihleri arasında uygulanacak Öykü Atölyesi seminer programında, öyküsevenlerin ve yazmaya istekli veya yazan katılımcıların, cumartesi günleri 14.00-17.00 saatleri arasında dokuz yazarımızla buluşması sağlanacaktır. Bu dönem için açılacak atölyeye en çok 14 katılımcı başvuru sırasına göre kayıt olabilir.

PROGRAM

Leyla Ruhan Okyay: "Öyküde Mekân"

Jale Sancak: "Öyküde Kurgu"

Sezer Ateş Ayvaz: "Kurmacanın Dili, Hikâyesi"

Prof. Dr. Aysu Erden: "Öyküde Deneyisel Düşünce ve Algılama Biçimleri"

Semih Gümüş: "Nereden Başlamalı"

Özcan Karabulut: "Çağdaş Öykücülüğümüz"

Yasemin Yazıcı: "Öyküde Atmosfer Yaratmak"

Faruk Duman: "Öykü-Hikâye"

Murat Yalçın: "Öykünün Bittiği Yer"

(<http://www.pen.org.tr>)

Öte yandan, İstanbul'da Murat Gülsoy tarafından yürütülmekte olan ve çeşitli yazarların da konuşmacı olarak davet edildiği on iki haftalık yaratıcı yazarlık kurslarının tanıtım metni ise şöyledir: *"Uygulamalı bir seminer dizisi olarak tasarlanmış olan Yaratıcı Yazarlık Kursu'nda kurmaca edebiyat yapıtlarının (öykü ve roman) nasıl üretildiği konusunda bilgiler aktarılacak; hikâyenin unsurları, kurmaca metinde zamanın kullanımı, mekânın işlevi, karakterlerin yaratılması, olay örgüsünün yapılandırılması, klasik ve modernist anlatım biçimleri, edebi türler, dramatik gerilimin oluşturulması gibi yazma tekniğine ilişkin konular yetkin örnekler üzerinde tartışılacaktır. Tüm bu yöntemlerin yanı sıra, edebiyatın insan yaratıcılığı ile ilişkisi irdelenecek, ilhamın kaynakları araştırılacaktır. Amaç, katılımcıların kendi kurmaca metinlerini yazarken yaratıcılıklarını daha iyi ortaya koyabilmeleri için yol göstermek ve içgörü kazanmalarına yardımcı olmaktır. Atölye süresince katılımcılar yazdıkları öyküleri tartışacak, yazma tekniğini etkileşimli bir eleştiri ortamında geliştirecektir... [*Derinlemesine incelenecek yapıtların yazarları: Orhan Pamuk, Oğuz Atay, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sait Faik Abasıyanık, Haldun Taner, Leyla Erbil, Sevim Burak, Bilge Karasu, Tomris Uyar, Yusuf Atılgan ve J.L. Borges]... Murat Gülsoy'un Yaratıcı Yazarlık Kursu'na katılmış olanların devam edebilecekleri bir atölye çalışması. Katılımcıların yazdıkları öykülerin ve roman kurgularının irdelendiği oturumlarda modernist ve postmodernist anlatım biçimleri tartışılacaktır. Atölyenin amacı katılımcıların Yaratıcı Yazarlık Kursu'nda temellerini öğrenmiş oldukları kurma-*

ca tekniklerini özgürce deneyebilecekleri ve profesyonel destek alabilecekleri bir ortam yaratmaktadır."

(http://www.bumed.org.tr/Bumed_Portal/DesktopDefault.aspx?tabid=96&infoID=494)

Edebiyatımızın önemli isimlerinden Mario Levi ile 2005-2006 sezonunda "*Yazı Yaratım Atölyesi*" projesini başlatan MiM Sanat Merkezi Atölyeyi şöyle bir metinle tanıtmaktadır:

"Kişinin kendisini keşfetmesi ve yaratıcılığının farkına varması, söylemek istediklerini kâğıda dökerek yeni hikâyeler üretmesi atölyenin temel amaçları. Kayıtları süren atölyenin on iki kişilik bir kontenjanı var. Haftada bir gün üç saatlik düzenle 12 hafta ve toplam 36 saat içeren program; Eylül ayı ortasında başlayacak. Cumartesi günleri 17.00-20.00 saatleri arasında gerçekleşecek atölyemize hikâyelerini paylaşmak ve yaratmanın tadına, keyfine varmak isteyen herkesi bekliyoruz."

(http://www.mimsanat.org/kisisel_gelisim_yaziyaratim.html)

İlk Gençlik Dönemi Yaratıcı Yazarlık Atölyesi Üzerine Bir Pilot Çalışma Örneği

2004 yılında Edebiyatçılar Derneği tarafından Ankara'da bulunan 50. Yıl Yetiştirme Yurdu'nda gerçekleştirilen "*İlk Gençlik Yazım Etkinliği*" başlıklı yaratıcı yazarlık çalışmalarına yaklaşık yirmi öğrenci katılmıştır. Etkinliğin temel amacı çocukluktan ergenliğe geçiş döneminde gençlerin karşılaşabilecekleri sorunlarla baş edebilmelerine edebiyat ve yaratıcı yazarlık potansiyellerini ortaya çıkararmalarını sağlayarak yardımcı olmaktadır. İlk gençlik döneminde gençlerin karşılaşabilecekleri sorunlar ana başlıklar halinde şöyle özetlenebilir:

- * Yaşadıkları fiziksel değişimler sonucunda ortaya çıkan kıskançlık, özgüven eksikliği ve kendini beğenmeme duyguları
- * Sağlık sorunları
- * Arkadaş seçiminde yaptıkları yanlışlıklar
- * Bir gruba dâhil olabilme ve güç sağlama çabaları
- * Kendilerini gruba kabul ettirebilme uğraşısı
- * Aile ile anlaşamama, ebeveynlerden kopma
- * Ailenin yaşadığı ekonomik ve sosyal sorunlar nedeniyle kendini küçümseme
- * Kendisinin önemsenmediği, aşağılandığı, sevilmediği düşüncelerine kapılma

Bu tür sorunlar yaşayan gençlere bir ölçüde yardımcı olabilmek amacıyla kotarılan bu yaratıcı yazarlık çalışmasının temelinde şöyle bir bakış açısı yatıyordu: Her insanın, mutlaka, resim yapmak, yazmak, spor yapmak, enstrüman çalmak gibi bir alana yeteneği vardır ve gençler bu tür ve benzeri faaliyetlere yönlendirilmelidirler. Gencin yaptıkları başlangıç aşamasında beğenilmese de çabalarının belirli ya da sınırlı bir ölçüde değerlendirilmesi ve ödüllendirilmesi (belirli bir limit dâhilinde arzu ettiği bir şeyin kendisine hediye edilmesi, eserinin sergilenmesi ya da yayımlanması gibi) ona özgüven kazandıracak ve yeteneğini keşfetmesine, geliştirmesine yardımcı olacaktır.

Edebiyatçılar Derneği'nin böyle bir bakış açısıyla kotardığı "*İlk Gençlik Yazım Etkinliği*" başlıklı yaratıcı yazarlık atölyesinin temel amaçları şöyle belirlenmişti:

* 10-17 yaş grubundaki çocuklara algılama süreçlerini, dil ve anlatım olanaklarını, kurmaca kişileri, konuları, edebi anlatım tekniklerini ve türlerini tanıtmak

* Öykü, roman, şiir gibi edebiyat alanındaki bilgi ve ilgi alanlarını tanıtmak

* Çocukların kendilerini ve bu alanlardaki yeteneklerini keşfetmelerine yardımcı olmak

* Çocuklarla alanlara yönelik uygulamalı edebiyat çalışmaları yapmak

* Gerçekleştirilen çalışmaları, yazılan yazıları, ileri uygulamaları kitap, dergi vb. basın yayın organlarında tanıtıp duyurmak

* Çocukların çevrelerini, yörelerini, dünyayı, evreni anlamak, kavramak sürecinde öngörülerini geliştirmek ve içgörülerini derinleştirmek

* Çocukları okumaya, araştırmaya ve yazmaya heveslendirmek

* 'Çocuklar kendilerini, çevrelerini, dünyayı nasıl görüp hissettiğini herkese nasıl dinletebilir ve duyurabilir?' sorusuna yanıt aramak

* Çocuklara paylaşmanın ve iletişim kurmanın bir yönteminin de okumak, yaratıcı metinler yazmak olduğu fikrini benimsetmek

Edebiyatçılar Derneği'nin böyle bir bakış açısıyla düzenlediği "*İlk Gençlik Yazım Etkinliği*" başlıklı yaratıcı yazarlık atölyesine, atölye yöneticilerinin yanı sıra öykücüler, romancılar ve şairler katılmışlardır.

Yaratıcı ve Eleştirel Düşüncenin Doğası, Öyküde Yaratıcılık, Problem Oluşturma ve Problem Çözme Üzerine

Her bireyin kendisine özgü bir yaratıcı düşünce tarzı vardır. Bireyin yaratıcı düşünce tarzı toplumdaki diğer bireylerinkilerle ilişki halindedir. Yaratıcılık, genel olarak, işlerin farklı ve alışlagelmişin dışında yapılmasını gerektiren bir olgudur. Varolan engellerin kırılmasını, sınırların kaldırılmasını gerektirir. Esra Aslan, yaptığı bir araştırmada şu görüşleri vurgulamaktadır: "*Yaratıcılık, son günlerde, bilinçlilik, duyarlılık, yeniliğe açıklık, esneklik, sezgi kavrama yeteneği ve buluş gibi zihinsel süreçleri içeren bir kavramdır. Latince karşılığı 'creare' sözcüğünden gelir. Bu sözcük 'doğurmak, yaratmak ve meydana getirmek' anlamındadır. Yaratıcılık dendiği zaman akla, pek yalın tamlamalara sığmayan ve karmaşık bir süreç gelmektedir. Yaratıcılık süreci, tüm duyuşsal ve düşünsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğraşın içinde vardır.*" (Aslan, Aktan ve Kamaraç, 1997: 37)

Aslan, yaratıcılık konusunda farklı görüşleri şöyle aktarmaktadır:

"*Torence (1974) yaratıcılığı, boşlukları, rahatsız edici ya da eksik öğeleri önceden sezip, bunlar hakkında düşünmek ya da varsayımlar kurmak; daha sonra bunları sınamak; sonuçları birbirleriyle karşılaştırmak ve olasılıkla bu varsayımları değiştirerek tekrar sınamak ve sonucu ortaya koymak şeklinde tanımlamaktadır. Barlett ise yaratıcılığı, ana yoldan ayrılma, denemelere açık olma ve kalıplardan kurtulma olarak tanımlamaktadır. Yaratıcılığa bir diğer bakış açısı getiren Vernon ise bu kavramı, insanın sosyal, manevi, estetik, bilimsel veya teknolojik değeri olduğu kabul edilen yeni fikirleri, görüşleri, buluşları veya 'artistik objeleri üretme şeklinde açıklamıştır.*" (Aslan, Aktan ve Kamaraç, 1997: 37)

Editörlüğünü Beyza Bölükbaşı'nın yaptığı *Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlikte Çocuk ve Aile* adlı kitabın 'Yaratıcılık' başlıklı bölümünde yaratıcılık şöyle betimlenmektedir:

"*Yaratıcılık bireyi diğer bireylerden farklı kılan, buluş yapacak düzeyde sahip olanlara gıpta edilen, bireyin problem çözme kalitesini artıran*

bir yetenektir. Psikolojideki pek çok kavramda olduğu gibi yaratıcılık da tanımlanması zor bir kavram olagelmıştır... Önceleri bir grup araştırmacı yaratıcılığı bazı üstün yetenekli kişilere has, doğuştan getirilen bir yetenek olarak görmüştür. Bu yaratıcılığın geliştirilemeyeceğı kanısını da beraberinde getirmiştir. Oysa yaratıcılık her insanda farklı düzeyde bulunan ve geliştirilebilir bir yetenektir. Diğer bir grup araştırmacı, yaratıcılığın 'büyüklüğü' bir kavram olduğunu, yaratıcı süreçte olup bitenin anlaşılamayacağını, bu nedenle de bir grup azınlığın dışındakilerin yaratıcı ürün vermeye çalışmasını umutsuz çabalar olarak görmüşlerdir... Yukarıdaki tanım yaratıcılığı yaratıcı ürün verme işinde gerekli olan yetileri hayal gücü, düşünce ve zekâ olarak belirlemektedir... Bazı araştırmacılar yaratıcılığı çağrışımsal ve ideleştirci anlatım düzgünlüğü, özgünlük, uyumlu ve doğal esneklik, mantıki değerlendirme yapabilme yeteneğı gibi düşünce ve davranış biçimi; yaratıcı düşünce ise, buluşçu, yenilik arayan ya da eski sorunlara yeni çözümler getiren ve özgün düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlayan bir düşünce biçimidir şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımdaki dikkat çekici yön 'yaratıcılık' ve 'yaratıcı düşüncenin' farklı olarak ele alınmasıdır. Yaratıcı düşünceyi diğer düşünce tiplerinden farklılaştıran şeyin problem çözme becerisindeki üstünlük olduğu vurgulanmaktadır. Probleme o güne kadar düşünülmemiş çözümü bulmayı sağlayan ise, hayal gücüdür... Yaratıcılığın bir diğer unsuru da problem çözme becerisidir... Sorunlara o güne kadar düşünülmemiş farklı çözümler bulabilen kişilerden yaratıcı olarak söz edilebilir. Problem çözme becerisine sahip olmak yaratıcı anlamına gelmez. Hayal gücü, farklı sentezleme gibi özellikler beynin sağ yarıküresi tarafından yönetilen bilişsel becerilerdir. Ancak, hayal gücünün mantık yoluyla doğrulanması ve test edilmesi gerekir. Bunu da beynin sol yarıküresi yönetmektedir. Bu nedenle yaratıcı düşünce becerisine, problem çözme de içine alan bir üst düşünce eylemi olarak bakabiliriz. Bu kavramların yaratıcılık içinde nasıl yer aldığını anlşılır bir şekilde ortaya koyan araştırmacılar vardır." (2004: 177-179)

Yaratıcı düşünceyi ve problem çözme becerisini aynı anda içinde barındıran yaratıcılığın dört temel boyutu olduğu bilinmektedir:

- 1- Kişi
- 2- Süreç
- 3- Ürün
- 4- Bağlam

Sibel Sonmaz, *Problem Çözme Becerisi ile Yaratıcılık ve Zekâ Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* başlıklı yüksek lisans tezinde şu görüşleri vurgulamaktadır:

"Yaratıcılık, yeni, özgün ve beceriye dayalı bir ürün olarak ortaya çıkmış veya henüz ürüne dönüşmemiş, kendine özgü bir problem çözme sürecini içeren, kişinin zekâ unsurlarını özgün ve üretime dönük kullandığı bilişsel bir yetenek olarak tanımlanabilir." (Sonmaz, 2002: 37)

Yaratıcılık konusuyla ilgili olarak akla şu sorular gelmektedir:

- 1- Yaratıcılık kişiliğe has bir özellik midir?
- 2- Yaratıcılığın gelişmesinde eğitimin rolü nedir?
- 3- Yaratıcılık ölçülebilen bir yetenek ya da beceri midir?
- 4- Yaratıcı bireylerin psikolojik yönelimleri nelerdir?
- 5- Çalışma ortamında hangi faktörler yaratıcılığı artırabilir ya da azaltabilir?

Sibel Sonmaz, tezinde yaratıcılık ile ilgili farklı tanımları bizlere şöyle aktarmaktadır (Sonmaz, 2002: 35-40):

"Yaratıcılık elde var olan bilgiler ve yaşantılar arasında yeni ve özgün bağlantılar kurmaktır. Yaratıcılık tüm bilim ve sanat dallarının kesiştiği noktadadır. Katı bir disiplin ve güvenlik koşulu ve plan ile esnek bir uygulama arasındaki noktada gidip gelen diyalektik bir süreçtir."

"Yaratıcılık akıcı düşünme yeteneğidir. Yaratıcılık her düzeyde var olan ve insan yaşamının her evresinde ortaya çıkan bir yeti, gündelik yaşamdan bilimsel çalışmalara kadar uzanan alanda yapıtların ortaya çıkmasına neden olan süreçlerin bütünü ve ayrıca bir tutum ve davranış biçimidir."

"Yaratıcılık ayrıştırıcı düşünme sürecinde esneklik, bütünleştirici düşünme sürecinde akıcılık ve bilinenlerin dışında bir işlem yapmaktır"

"Yaratıcılık ölümsüzlük için duyulan bir özlemdir. Varoluşun gereklerinden biri olan yaratıcılık özgün fikirlerini ifade etme cesaretidir. Varlığımızı yaratarak ifade ederiz."

"Yaratıcılık ana yoldan ayrılmak, deneye açık olmak, kalıplardan kurtulmaktır."

"Yaratıcılık çok sayıda çağrışım üretebilmek, bu üretimde özgür olabilmektir. Ancak bunu yaparken de, özden ayrılmamak ya da sapmamaktır. Yaratıcılık genellikle herhangi bir esin anında ortaya çıkan parlama-ladır. Yaratıcılık bazen ani meydana gelen algı değişikliği ile yeni fikir kombinasyonları, yeni anlamlar, yeni bağlantılar, yeni çağrışımlar ve yeni uygulama alanları bulur. Yaratıcılık, bir hazırlanma dönemini kapsar ve konu ile ilgili uzun düşünme safhalarını geçirir."

"Yaratıcılık, bilginin alınması ve yeni bir şekil alana ya da yeni bir düşünce oluşturan kadar şekil verilmesi ve yeniden düzenlenmesi sürecidir."

Öte yandan, Dr. Robert Alan Black, *Kırık Mum Boyalar* adlı kitabında, yaratıcı kişilerin fikirlerle oynarken çok esnek olduklarını, nesnelere birçok açıdan bakmayı sevdiklerini, gerçek olmayan şeyleri gerçek gibi göstermeyi denemek için hayal güçleriyle oynamayı sevdiklerini belirtmektedir. Yine Black'e göre, gülme ve yaratıcılık bir arada bulunmaktadır. Black, pek çok uzmanın ciddiyetin yaratıcılığı ve yaratıcı düşünceyi bastırdığına, yaratıcılığın mizah olmaksızın ortaya çıkamayacağına inandığını belirtmekte ve şunları vurgulamaktadır: *"Meydan okumalar, problemler, yeni fikirler yaratıcı kişiye verildiğinde onu gerçekten heyecanlandırır ve ona sınırsız enerji sağlar. Sherlock Holmes'in gizemlilik duygusunu yakaladığı zaman olduğu gibi... Yaratıcı bireyler her şeye, her fikre, her kurala meydan okurlar. Yaratıcılar meydan okumayı, diğer kişilerin bunu şiddetli eleştiri olarak nitelendirdikleri noktaya kadar sürdürürler... Normlardan uzaklaşmayı, nesnelere çok yönlü bakmayı, varolan her şeye çok yönlü bakmayı severler. Bu nedenle, karakterleri belirsiz, düzen-*

siz, stipik, düzeni bozuk, yoldan çıkmış görünür... Yaratıcı olmayan, yaratıcılıktan korkan, yaratıcılığa direnç gösteren ortalama insanlar sınırlandırılmış olanaklarla veya sınırlar içinde çalışmayı tercih ederler. Yaratıcı insanlar pek çok ortamda ya da zorlukta çok ve hatta sonsuz sayıda olanak görmekten hoşlanırlar..."

Black, yaratıcılığın farklı ama birbirlerini tamamlayan bazı tanımlarını şöyle vermektedir okurlarına (Black, 2003: 15):

1- Sentezleyebilen: Kalıpları ya da büyük resmi çabucak görebilme özelliğine sahip olan kişilerdir.

2- Iraksak düşünebilen: Aynı anda nesne/olayları birden fazla şekilde görme özelliğidir.

3- Esnek: Nesnelerle farklı şeyler denemeye istekli olma özelliğidir.

4- Akıcı: Meydan okuduğu bir işte veya sadece bir lokantaya giderken çok sayıda olanağı görme veya fikir üretme özelliğidir.

5- Açık-uçlu: Tek bir fikre saplanmayan, nesnelerle uğraşırken pek çok fikir ya da yol bulabilen kişilerdir. Yaratıcı kişiler, pek çok olanağı keşfetmek için, pek çok cevap ve çözüm oluşuncaya kadar açık uçlu kalmak eğilimindedirler.

6- Kendini gerçekleştiren: Olabileceğinin en iyisi olmak için kendisini ve özel yeteneklerini keşfetmeye odaklanan kişiler.

7- Kaderci olma: Yerine getirmeyi planladığınız ya da umduğunuz özel bir misyon ya da amaca sahip olma özelliğidir. Yaratıcı kişiler sezgisel olarak bir amaçları ve bir kaderleri olduğunu bilirler.

8- Karışıklığa karşı toleranslı olma: Bir problem ya da zorluk için birçok nedeni ya da cevabı kabul etme. Aynı zamanda, bir ya da birden fazla şeyin doğru olabilmesi, yaratıcı kişinin düşüncesi için bir meydan okumadır. Karmaşa bazı şeyleri aynı anda birden fazla açıdan görmelerine yardımcı olur.

9- Yüksek enerjili ve maceracı: Yaratıcı insanlar genellikle enerjik ve spontan eylemlerde bulunma alışkanlığına sahiptirler. Başkalarının denemediği şeyleri ilk kez denemekten çekinmezler. Maceracı ruhları vardır. Bir sonuca ulaşınca kadar yılmadan uğraşan kişilerdir.

10- Yeniliklere düşkün, acayip, gizemli ve kompleks şeyleri seven: Yeni ve acayip şeyler insanı ürkütürken onların ilgisini çeker. Yeni şeyleri denemekle bir tür maceraya atılırlar. Resimde, müzikte, edebiyatta ve fikirde acayip şeylerle karşılaştıklarında hemen ilgilenirler. Karışık, gizemli olay ve düşüncelere ilgi duyarlar.

11- Kendi başına olmayı seven: Düşünmek, üretmek, sorun çözmek için yalnız kalma ihtiyacı duyarlar. Araştırmalar bu kişilerin çok sosyal olmadıklarını göstermektedir.

12- Oynamayı seven, şakacı ve espiritu el: Yaratıcı bireylerin özellikle rinden birisi de g   l  bir mizah anlayışlarının olmasıdır. Mizah olaylara farklı açılardan bakabilmeyi, uyumsuzlukları, zıtlıkları görebilmeyi gerektirir.

13- İdealist: Yaratıcı bireyler sıradan bir insana göre daha idealisttirler. Bir yaşam amaçları vardır ve buna duyarlıdır. İdealistlikleri bazen merak duydukları alanda ilerleyebilmek amacıyla okulu terk edip kendi eğitimlerine devam etmeye kadar varabilir.

14- Meraklı: Meraklı kişilerin tüm yaşamları boyunca üzerinde çalıştıkları bir konu, özel bir uğraşıları vardır.   renmeye, hemen her konuda bilgi edinmeye heveslidirler. Eski eserlere, kütüphanelere, müzelere meraklıdır. Hangi yaşıta olurlarsa olsunlar, çocuksu meraklarını kaybetmezler. Genellikle saatin nasıl çalıştığını öğrenmek için babasının saatini açıp bakan meraklı çocuklardır.

15- Risk alan: Yaratıcı bireyler genellikle risk almaktan çekinmeyen kişilerdir. Risk ile kastedilen o ana kadar denenmemişı denemek, d   n lmeyeni söylemektir. Kendilerine güvenleri, gruptan farklı düşünme tercihlerini kullanabilmelerini sağlamaktadır. Varolanı değiştirme cesaretine

sahip, yeni bir şeyler icat eden, görüşlerinde ısrarlı, başkalarına aykırı düşünmekten ve bunu söylemekten korkmayan, sınırların dışına taşabilen ve kuralları çiğneyebilen insanlardır. Hata yapmaktan korkmazlar. Denemeler olumsuz olduğunda bunu başarısızlık değil, yeni başlangıçlar olarak görürler.

Yaratıcı düşünme

Sibel Sonmaz, yaratıcı düşünme konusunda şu tanımları irdelemektedir (Sonmaz, 2002: 41-45):

"Yaratıcılık yeteneğinin yüksek olduğu bireyler, problemlere karşı açık ve duyarlı olma ve farklı çözümler getirebilmenin yanı sıra, yeni ve değişik problemler üretme, esnek ve bağımsız düşünme, karar verme, karmaşaya, çelişkilere ve belirsizliklere hoşgörü gösterme, bilinenlere ve standartlara rağbet etmeme, meraklı ve araştırmacı olma şeklinde özelliklere sahiptirler."

"Yaratıcı düşünme, etkili bir şekilde problem çözebilmek, muhtemel çözüm yollarını keşfetme konusunda denenmemiş olanı denemeye, göz önünde tutulmamış olanı göz önünde tutmaya ve düşünülmemiş olanı düşünmeye imkân verecek şekilde fikirlerin sistemleştirilmesini gerektirir. Etkili problem çözme, katıştırıcı, karşılaştırmacı, zıtlıkları belirtici, tasarlayıcı, üretici çıkarsamalardan, düşünce kalıplarındaki yapıcı ilişkilerden meydana gelen bir oluşumdur ki, yeni görüşlerin doğmasına neden olur."

"Geniş anlamı ile yaratıcılık, varolan kalıpları yıkmak, başkalarının yaşantılarına açık olmak, alışılmışların dışına çıkmak, bilinmeyenlere doğru bir adım atmak, empoze edilmiş düşünce çizgisini kırmak ve yeni bir düşünce çizgisi ortaya koymak, belli bir problem için değişik alternatif çözümler getirmek, başkalarının izlediği yoldan çıkmak, başka şeylere yol açan yeni bir şey bulmak, yeni bir ilişki kurmak veya varolan düşünceler arasında ilişki kurmak, yeni bir düşünce ortaya koymak, bilinmeyen yeni bir teknik veya yöntem icat etmek ve insanlara yararlı olan bir aracı veya aygıtı bulmaktır."

Eleştirel düşünme

Gerek öykü yazmanın gerekse edebiyat eleştirisinin temellerinde eleştirel düşünce yatmaktadır. İçinde yaşamakta olduğumuz bilgi çağında ve bilgi yoğunluğu içinde bizlere sunulan çeşitli ve birbirlerinden farklı olan bilgilerden nasıl yararlanmak gerekmektedir? Bu sorunun yanıtını şöyle yanıtlamak olasıdır:

Bilgi yorumlanmalı, değerlendirilmeli, özümsemeli, sentez yapılmalı ve mantık çerçevesinde uygulanmalıdır.

Eleştiri, aşağıda belirtilen olguları içermektedir:

- Sorgulamak
- Anlamlandırmak
- Analiz etmek

Düşünmek bilişsel bir etkinliktir ve içinde yaşadığımız gerçek yaşamdan ve dünyadan anlamlar çıkarmayı gerektirmektedir.

Eleştirel düşünme aşağıda belirtilen olguları kapsamaktadır:

- Bir şey hakkında düşünmek, fikir yürütmek
- Duygularımızı, düşüncelerimizi değerlendirmek
- Bütün bunları gerçekleştirirken de duygu ve davranış biçimlerimizi netleştirmek ve olumlu yönde geliştirmek

Eleştirel düşünme bir süreçtir. Bu süreç olumlu yönde geliştirilir. Söz konusu sürecin bileşenleri şöyledir:

- Duygusal bileşenler (Hissetmeye yönelik)
- Bilişsel bileşenler (Düşünmeye yönelik)
- Davranışsal (Hareket etmeye yönelik)

1- Duygusal bileşenler

Duygusal bileşenler, eleştirel düşünme sürecinin oluşmasını sağlar, ancak aynı zamanda da sınırlayabilir. Bu durum şu biçimlerde ortaya çıkmaktadır:

- Eleştiren kişinin kendi ilgi alanlarını gözden geçirerek değerlendirmesi, gerçekliğini anlaması: Eleştiri yapan ve aynı gruba bağlı olan kişile-

rin birbirlerine benzemesi ve entelektüel standartlara dayanan eleştiri yöntemleri belirlemeleri.

- Değişimin varlığını kabul edebilmek, uyum sağlama gereksinimlerine açık olmak: Değer yargılarını ve inançları, her ne kadar yerleşik ve katı olurlarsa olsunlar, sorgulayabilmeleri.

- Empati kurabilmek: Başkalarının düşüncelerini anlayabilmek, her şeyi ve herkesi ben merkezci bir yaklaşımla değerlendirmemek.

- Farklı görüşleri ve bakış açılarını hoşgörüyle karşılayarak anlamak ve incelemek ve onları keşfetmeye çalışmak.

- Anlam bulanıklıklarını hoşgörüyle karşılayabilmek: Karmaşıklığı ve anlam çokluğunu keşfedebilmek, çeşitli olasılıkları fark etmek.

- Eleştiren kişinin kendini aldatmaya ve yanıltmaya yönelik olan akıl yürütme ve yargılama biçimlerinin farkında olması.

II- Bilişsel bileşenler

Bilişsel bileşenler aşağıda belirtilen özelliklere sahip olmayı gerektirmektedir:

- Bağımsız düşünebilmek: Başkalarının düşünce ve inançlarını pasif olarak kabul etmemek.

- Sorunları belirlemek ve doğru olarak betimlemek, netleştirmek.

- Verileri toplamak, analiz etmek ve değerlendirmek: Dikkatini kanıtların doğası üzerinde yoğunlaştırmak, geçersiz ve gereksiz duygusallıklardan ve mantık dışı düşünce biçimlerinden arınmak.

- Farklı ve çeşitli düşünme süreçlerini ve problem çözme biçimlerini araştırmak, sorgulamak, bu amaçla aşağıda belirtilen yöntemleri kullanmak:

Tümdengelim

Tümevarım

Diyalog oluşturmaya yönelik düşünce biçimi

Diyalektik düşünce biçimi oluşturmak

- Sentez yapmak, sonuçları fark etmek, anlamak: Bütün bunları yapabilmek için de farklı unsurları anlamlı kalıplar oluşturabilmek amacıyla bir araya getirmek.

- Aşırı genellemelerden kaçınmak: Birbirlerine yüzeysel olarak benzeren durumları fark etmek, onları belirlemek ve analiz etmek.
- Kendi kişisel özelliklerini tanımak ve analiz etmek.

III- Davranışsal bileşenler

Davranışsal bileşenler yeterli verileri toplamadan yargılardan kaçınmayı gerektirmektedir. Böylelikle, eleştiri yaparken kısa yoldan yargılara ulaşmama kuralı gerçekleşmiş olur.

- Net ve anlaşılır terimler kullanmak: Böylelikle olgu ve olayları net olarak belirlemek, onları somut ve objektif olarak betimlemek mümkün olur.

- Gerçekleri düşüncelerden ayırt edebilmek: Gerçek olarak bilinen yargıların doğrulukları kanıtlanmıştır. Düşünceler ise, gerçeklerin tam tersine, insanın olaylar karşısında nasıl hissettiğini ifade eder, ya da, neyin doğru olabileceği konusundaki düşüncelerini genel olarak aktarır.

- Eleştirel diyalogun oluşmasına ortam hazırlamak: Eleştirel düşünce yöntemini kullananlar sorgularlar, soru sorarlar. Sorulan soruları dinlerler. Anlamlara ulaşırlar, yargılarda bulunurlar, mantık yürütürler.

- Dikkatli dinlemek, dinlerken de aktif olmak: Eleştirel düşünce tarzını benimseyenler, birbirlerini dinlerlerken, aynı zamanda da düşünme yetilerini geliştirirler.

- Yeni bilgilerin ışığında, varılan değer yargılarını yeniden incelemek, gözden geçirmek, araştırmak, gerekirse düzeltmek.

- Edinilen bilgileri yeni durumlara uygulamak: Yeni bir beceriyi ya da içgörüyü keşfetmek, bilgileri yeni durumlara aktarmak.

Öyküde problem yaratma - Zirve - Kriz

Sonuca ulaşma - Problemin doğası

Problemden söz edildiğinde, genel olarak, akla bir şeylerin aksamaması, rahatsızlık yaratması gelir. Bireysel ya da öznel problem söz konusu olduğunda, problem, kişinin bazı güçler karşısında engellenmesi ve bu engellemeler sonucunda kişiler ve olaylar arasında ortaya çıkan bir çatışmanın içine girmesi anlamına gelmektedir. Problem kişiyi amacından uzaklaştırır

ve engeller. Problem durumu bir olağandışılığı, statik dengenin bozulmasını, diğer bir deyişle, krizi tanımlar.

Problem ya da kriz, kişinin yaşamı için bir tehdit oluşturabileceği gibi, kişiye kendini geliştirme ve hatta gerçekleştirme olanağı sağlayabilir. Problem bilinen ya da belirsiz unsurları içeren bir durum sonucu ortaya çıkabilir. Eğer problem yaratan unsurlar kişi tarafından bilinmiyorsa, bu durum kişinin mevcut problemlere karşı duyarlılığını engelleyebilir. Problem üçe ayrılır:

- 1- Duygu problemi
- 2- Anlayış problemi
- 3- Eylem problemi

Problem bunlardan ikisinin ya da üçünün iç içe girdiği bir problem de olabilir. Problem kişinin amaçları doğrultusunda da tanımlanabilir. Örneğin parasının az olduğunu düşünen bir kişi için bu durum bir problem olarak ortaya çıkar. Problemin çözümü paranın artmasıdır. Kişiler arasındaki problemlerde, farklı algılamalar da önemli bir etken olarak ortaya çıkar.

Problemler "*etkileşimde bulunan taraflardan en az birinin mevcut etkileşim biçimi ile ideal etkileşim arasındaki farkı algıladığı, bu fark yüzünden gerginlik hissettiği, gerginliği ortadan kaldırmak için girişimlerde bulunduğu, ancak girişimlerinin engellendiği bir durum olarak tanımlanabilir... Kaynak kutluğu, karşılanamayan psikolojik gereksinimler, değerlerin farklılığı, ekonomik, sosyal, bedensel gelişme ile ilgili ihtiyaçlar.*" (Sonmaz, 2002: 3)

Problem kavramı şunları içermektedir:

- 1- Varolan dengenin bozulması
- 2- Birey/grup için çözülmesi gereken bir zorluk
- 3- Zihinsel potansiyelin, yaratıcılığın, azmin ortaya çıkarılması için bir fırsat

Problem kişiden kişiye farklı biçimlerde algılanır.

Problem çözme

Problem çözme becerisi öğrenilmesi ve geliştirilmesi gereken bir süreçtir. Problemlerle karşı karşıya kalan bir kişi, öznel problemlerine kendine özgü çözüm yolları arayabilir ve geliştirebilir. Kişi, bir ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla eski davranış biçimlerini kullanabilir, onları yeni durumlara uygulayabilir, onların analizini ve sentezini yapabilir. Öğrenme ve çözüm getirme yetenekleri sayesinde de problemi tanımlar, problemle ilgili gerçekleri değerlendirir, gereken bilgiyi toplar, çözüm önerileri getirir, çözüm yollarının uygunluğunu test eder ve sonunda en uygununu seçer.

Aslan, Aktan ve Kamaraj'ın Weisberg'den aktardıklarına göre, "*Problem çözmeye, farklı yazarlar tarafından, değişik anlamlar verilmesine rağmen, anlayarak öğrenilmiş önermelerin basit süreçlerden... daha karmaşık olan psikolojik süreçlere işaret etmektedir. Bir problemin, en azından 'keşif öğrenmesini' (Discovery Learning) gerektirmesi şarttır.*" (Aslan, Aktan ve Kamaraj, 1997: 37)

Problem çözme olgusu çok yönlüdür aşağıdaki süreçleri de içerir:

- 1- Bir durumla başa çıkma
- 2- Bir engeli yıkmaya/yenme
- 3- İstenilen etkiyi oluşturma
- 4- Bir şeyin oluşmasını gerçekleştirme

Bazı insanlar, sorunları olduğundan fazla düşünmeden, alışık oldukları aynı etkisiz yollara başvurarak çözmek istediklerinden dolayı düş kırıklığına uğrarlar. Bazı kişiler zihinsel blokları nedeniyle alternatif yolları düşünemezler. Bu nedenle de problem çözme etkisizleşir. Zihinsel blok, özel tipteki problemleri benzer ve alışlagelmiş yöntemlerle çözmeye çalışma eğilimidir. Geçmişte başarılı olan çözümleri kullanarak problemi çözmek mantıklı görünebilir. Ancak, böyle bir yaklaşım, daha etkin olabilecek yeni çözümleri görmeyi engelleyebilir.

Yaratıcılık sürecinde öykü kişisi yaratma ve yaratıcı problem çözme

Aslan, Aktan ve Kamaraj'ın da vurguladıkları ve Weisberg'den aktardıkları üzere, *"Problem çözme, anlayarak öğrenilmiş önermelerin basit bir şekilde uygulandığı durumlarda ortaya çıkan çok daha karmaşık olan psikolojik süreçlere işaret etmektedir. Yaratıcılığın tarifinde de bu durum aynıdır. Yaratıcı davranışın temelinde yatan süreçlerle ilgili her tartışmada, bu davranış için kabul edilecek kriterler konusunda insanı şaşırtacak derecede bir anlaşmazlık ortaya çıkmaktadır. Bununla beraber tariflerde yaratıcılık, yeni bir şeyin üretilmesine işaret etmektedir. Yaratıcı davranış, problem çözme durumlarında görülenlerin üstünde bir sentez seviyesine karşılık gelmektedir. Bütün yaratıcı davranışların bir problem çözme-yi ihtiva ettiği söylenebilirse de iki terimi birbirinden ayıracak bazı yollar bulunmalıdır. Hatta yaratıcılığın niçin problem çözme davranışından daha nadir ve psikolojik olarak niçin daha kompleks bir süreç olduğu da gösterilmelidir. Yaratıcı davranış psikolojik olarak problem çözmeden daha zordur. Birincisi, uygun önermeler takımı, karşılaşılan problemlerle ilgisi açısından özel olarak öğretilmemiştir. İkincisi, yeni bir üretim meydana getirmek için herhangi bir şekilde kullanma stratejisi açıkça sözelleştirilmiş bir kurallar takımı halinde bulunmamaktadır."* (Aslan, Aktan ve Kamaraj, 1997: 39)

Özetlemek gerekirse, yaratıcılıkta söz konusu olan yaratıcı üretimdir. Her ne kadar problem çözme becerisi yaratıcılık gerektirse de, gerçek yaratıcı davranış biçiminde, ya da yaratıcılıkta, problem çözmenin gerektirdiği sentez yeteneğinin çok daha ötesinde ve üstünde bir yetenek ve beceri gerekmektedir. Yaratıcılık, problem çözme yaratıcılığına oranla, çok daha nadir görülmektedir. Bilinen odur ki, yaratıcı üretim için gerekli olan yaratıcılığı kullanma stratejileri asla net olarak sözelleştirilmemiştir ve sözelleştirilemez. Yaratıcı üretimin oluşması için gereken önermeler ya da problem çözme stratejileri, yöntemleri özel olarak öğretilemez.

Sibel Sonmaz'ın da belirttiği üzere, yaratıcı problem çözmede altı değişik zihinsel melekeye ihtiyaç vardır. Bu altı meleke altı meslek grubuyla karakterize edilebilmektedir. Bu meslek grupları hem farklı düşünce

tiplerini hem de probleme farklı açılardan yaklaşmayı tanımlamak üzere kullanılmaktadır. (Sonmaz, 2002:7):

1- Dedektif: Problemi tanımlamak için tüm bilgileri toplar.

2- Kaşif: Problemin tam olarak ne olduğunu ortaya koyar ve bulduğu bağlam içinde problemi tüm yönleriyle ele alır.

3- Sanatçı: Alternatif bakış açıları ve özgün fikirler üretir.

4- Mühendis: Fikirleri geliştirir. Ham fikirleri pratik ve uygulanabilir hale getirir.

5- Yargıç: Fikirleri yargılar ve en doğrusunu seçer.

6- Prodüktör: Çözümün uygulanması için taktik planlama geliştirir ve denemeler yapar.

Öyküde insan ilişkileri yaratıcı problem çözme ve öykü kişileri

Yazınsal metinlerde yaratma ve anlatma sanatı öne çıkmaktadır. Büyüleyici olan, sözcüklerin, sözcük öbeklerinin ya da tümcelerin kendi güçleri, sözlüksel ya da yapısal anlamları değil, onların yaratıcı bir biçimde bir araya getirilişleridir. Dolayısıyla da, yazınsal metinlerde "düzen" ve "bütün" kavramlarının öncelenmesi gerekmektedir. Öykü yazarının gerçekleştirmesi gereken, ilk bakışta birbirlerine karşıtmiş gibi görünen iki ayrı olgu vardır: (1) Sanatsal, yaratıcı ve estetik olma gerekliliği, (2) Öykü dışı gerçeklere uygun olma gerekliliği.

Öyküler popüler kültürde kalıcı etkiler yaratan yazılı, sanatsal iletişim ortamlarıdır. Anlatı sanatının zirvesinde bulunan ve yaratıcılık gerektiren biçimler olarak kabul görmektedirler. Öyküler, kimi zaman, okurlarına, kendilerinininkilerden farklı düşünce tarzlarının, bilgi türlerinin, bakış açılarının, düşlerin, davranış biçimlerinin, insan ilişkilerinin ve duyguların var olduğunu hatırlatan, onlara belki de sıra dışı, ürkütücü gibi görünen yaşamlar sunan sanatsal iletişim ortamlarıdır. Bilindiği üzere, geleneksel öykü, giriş-gelişme-çatışma-problem-zirve-çözüm-sonuç içeren bir yapının sıklıkla görüldüğü sanatsallık ve yaratıcılık içeren bir metin türüdür. Gerçek hayatta olduğu gibi, öyküde de, yazarın, zaman zaman, problem oluşturmaları, problemi fark etmesi ve onu çözmesi, bütün bunları yaparken de zaman, çaba ve enerji harcaması gerekmektedir. Öyküde yaratılan kişiler için de durum aynıdır.

Öyküde problem oluşturma, çözme ve öykü kişileri yaratma ile ilgili olarak yazarın ve eleştirmenin şu soruları sorması gerekmektedir:

- 1- Kişi kendine özgü çözüm yolları geliştirebiliyor mu?
- 2- Temel düşünce süreçlerini, eleştirel düşünce tekniklerini yeterince kullanabiliyor mu?
- 3- Kişi güçlüğü ya da problemi tanıyabiliyor mu, tanımlayabiliyor mu?
- 4- Problemi analiz edip, kendisinin ve çevresinin ihtiyaç ve beklentilerini tanımlayabiliyor mu?
- 5- Problemle uğraşma ihtiyacı duyuyor mu?
- 6- İkincil problemler var mıdır ve kişi ikincil problemleri kavrayabiliyor mu?
- 7- Uygun çözüm yolunun hangisi olduğunu bulabiliyor mu?
- 8- Kişi, söz konusu probleme yönelik olarak diğer kişilere uygun görülebilecek ölçütlerde yanıtlar bulabiliyor mu?
- 9- Yeni yollar deneyebiliyor mu, denemek amacıyla risk alabiliyor mu?
- 10- Çözüme kadar sabır gösterebiliyor mu?
- 11- Çatışmayı ortaya mı çıkarıyor, yoksa gizliyor mu?
- 12- Engelleri azaltarak gerginliği azaltma yolunu tercih ediyor mu?
- 13- İrade gereksinimi ne düzeyde?
- 14- Başkalarının çözüm yollarından mı örnek alıyor?
- 15- Problemle ilgili iç ve dış kaynakları araştırıyor mu?
- 16- Bireysel olarak sorunla başa çıkabiliyor mu?
- 17- Problem çözerken kişinin yeni yetenekleri, yaratıcılığı, azmi ortaya çıkıyor mu?
- 18- Gerginliğe dayanıklı mı?
- 19- Depresif özellikler göstererek çözüm aramayı bırakıyor mu?
- 20- En kısa sürede yüzeysel çözümler mi bulmak istiyor?
- 21- Problem çözme sürecini nasıl izliyor?
- 22- Problem çözme yöntemini değerlendirebiliyor mu?
- 23- Çözüme ulaştığında doyum ve iç denge sağlanabiliyor mu?
- 24- Problemi başarıyla çözerek toplum içinde liderlik ya da yeni bir statü kazanıyor mu?

25- Kişi problemi çözme olgusunu bireysel bir eylem olarak mı, yoksa sosyal bir eylem olarak mı görme eğilimindedir?

26- Probleme bulunan çözüm bireye mi yöneliktir yoksa topluma mı?

27- Kişi(ler) bir sonraki probleme ya da problemler dizisine geçebiliyor mu?

KAYNAKÇA

ASLAN, Esra, Ebru AKTAN, Işık KAMARAJ (1997) "*Anaokulu Eğitiminde Yaratıcılık ve Yaratıcı Problem Çözme Becerisi Üzerindeki Etkisi*", M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, yıl: 1997, sayı: 9, s: 37-48

ANDAÇ, Feridun (2002) "*Türkiye Yazınında Eleştiri: Ataç'tan Günümüze Eleştirinin Ustaları*" Türkiye'de Eleştiri ve Deneme, Ankara TÖMER Yayınları (Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi), s: 21-31, ISBN: 975 482 562 9

ARAL, İnci (2001) "*Yazarların Okudukları*" Yeni Gündem (Kültür Sanat), 2 Ocak 2001, s: 18

ARAL, İnci (2001) "*Son Dönem Türk Öykücülüğünde Arayışlar, Yönelişler*", Cumhuriyet Kitap, Sayı: 616, s: 3-5

ARI, Tekgül (2009) "*Metin Yorgunluğu*", "*Madenci Öyküleri Çığlık*", TMMOB Maden Mühendisleri Odası Yayını: 151, s: XIII-XIX

ASLAN, Esra (2003) "*İçerik Analizinin Çocuk Edebiyatı Eserlerinin İncelenmesinde Kullanımı*", Çocuk Edebiyatı Konuşma Metni (Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi)

ASLANKARA, M. Sadık (2001) "*2000 Yılında Öykücülüğümüz*" (Panel: V.Ankara Öykü Günleri), Üçüncü Öyküler, Yaz-Güz 2001, Sayı: 12, s: 136-137

BACHTIN, Michail M. (1993) "*Edebiyat Bilimi Yöntemi Üzerine*", Çev.: Zekeriya Tigrek, Edebiyat ve Eleştiri, Kale Ofset, Mayıs-Haziran, Yıl: 2, Sayı: 8, s: 59-64

BARTHES, Roland (1972) "*Criticism as Language-1963*", Modern Literary Criticism 1900-1970, Edt.: Lawrence J. Lipking, A.Walton Litz, New York: The Noonday Press

BARTHES, Roland (1991) S/Z (An Essay), Translated by Richard Miller, New York: The Noonday Press

BLACK, Dr. Robert ALAN (2003) "*Kırık Mum Boyalar*" (Yaratıcılığınız Geliştirmek için Yol Haritası), çeviren: A.Esra Aslan, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

BOLAT, Salih (2000) "*Duygusal Düşünceler*", İstanbul: Gendaş, ISBN 975 308 270 3

BOLAT, Salih (2002) "*Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri*"nin Yazarı *Aysu Erden*'le *Öykü Sanatı ve Günümüzde Öykü Üzerine*", E Dergisi, Kasım 2002, Sayı: 44, s: 98-101, ISSN: 1302 1834

BÜYÜKKANTARCIOĞLU, Nalan (2002) "*Eleştiride Metne Yönelik İdeolojik Belirlemeler*", Türkiye'de Eleştiri ve Deneme, Ankara TÖMER Yayınları (Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi), s: 57-66, ISBN: 975-482-562-9

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, (1986) İstanbul: İnterpress Basın ve Yayıncılık, Cilt: 3, S: 1509

CASTERTON, Julia (1986) "*Creative Writing*" (A Practical Guide), Hong Kong: Mac Millan

COSTE, Didier (1998) "*Narrative as Communication*", Minneapolis: University of Minnesota Pres

CULLER, Jonathan, "*Anlatı*" Adam Öykü, Ocak-Şubat, sayı 20, s: 19-20

DELEUZE, Gilles-GUATTARI, Felix (1993) "*A Thousand Plateaus: Capitalism Schizophrenia*", (Translated by Brian Massumi), Minneapolis: UM Pres

DELEUZE, Gilles-GUATTARI, Felix (2000) "*Kafka: Minör Bir Edebiyat İçin*", (Çeviren Özgür Uçkan-Işık Ergüden), İstanbul: YKY

DRESSLER, Wolfgang U. (1992) "*Between Grammar and Discourse*", Thirty Years Of Linguistic Evolution, Edt. Martin Putz, Amsterdam: John Benjāmin's Publishing Company, s: 149-159

ERDEN, Aysu (2000) "*Dilbilimsel Bakış Açısından 90'lı Yıllarda Öykücülüğümüz*", 4 Mevsim, (Bilkent Sanat-Edebiyat-Kültür Dergisi), Ocak 2000, Sayı 10, s: 35-36

ERDEN, Aysu (2000) "*Okuyucusunu Evrensel Konulardan Kültürel Boyuta, Yaşanmışları Yalın Gerçeklikten Şiirselliğe ve Düşselliğe Taşıyan bir Öykü Kitabı: Aşkın Halleri*", E (Aylık Kültür ve Edebiyat Dergisi), sayı: 20, s: 50-51

ERDEN, Aysu (2006) "*Yaratıcı ve Eleştirel Düşüncenin Doğası, Öyküde Yaratıcılık, Problem Oluşturma ve Problem Çözme Üzerine*", Hayal Dergisi, Yıl: 2006, sayı: 17, s: 68-74

ERDEN, Aysu (2001a) "*Çağdaş Türk Öyküsünde Deneysellik, Yaratıcılık, Yeni Arayışlar ve Yönelimler*", Adam Öykü, Temmuz-Ağustos 2001, Sayı:35, s: 81-87

ERDEN, Aysu (2001b) "*Öyküde Yaşam, Yaşamda Öykü*", E (Aylık Kültür ve Edebiyat Dergisi), Aralık 2001, Sayı: 33, s: 29-32

ERDEN, Aysu (2002) "*Biçembilim ve Yazınsal Eleştiri*", Türkiye'de Eleştiri ve Deneme, Ankara TÖMER Yayınları (Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi), s: 47-56, ISBN: 975-482-562-9

ERDEN, Aysu (2002) "*Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri*", İstanbul: Gendaş Yayınevi

ENKVİST, Nils Eric (1985) "*Text and Discourse, Rhetoric and Stylistics*", Discourse and Literature (New Approaches to the Analysis of Literary Genres) edt. Teun A. Van Dijk, Amsterdam: John Benjamin's Publishing Company, Vol.:3, s: 11-38

FRIEDMAN, Norman (1988) "*What Makes a Short Story Short*", Essentials of the Theory of Fiction, London: Duke University Press, s: 152-169

FRIEDMAN, Norman (1989) "*Recent Short Story Theories: Problems in Definition*", Short story at a Crossroads, edt. Susan Lohafer and Jo Elyn Clarey, Baton Rouge and London: Louisiana State University Press, s:13-31

GEERTZ, Clifford (1973) *The Interpretation of Cultures*, New York: Basic Books, Inc.

GÜLSOY, Murat (2001) "*Edebiyat Vazgeçmeyenlerin İşidir*", Cumhuriyet Kitap, Sayı: 616, s: 6-7

GÜLSOY, Murat (2004) "*Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık*", İstanbul: Can Yayınevi

HAYNES, John (1995) "*Style*", London: Routledge

HOFFMAN, Kare, Mark VERNON, Judith VERNON (1995) "'Critical Thinking', *Essentials of Psychological Action*", New York: John Wiley & Sons, Inc., ISBN 0 471 058297

İNAL, Cemal (2008) "*Amida Eğer Sana Gelemezsem*", Cumhuriyet, 12.07.2008 Eylül/September, ISSN 1302 1478 9 7, (Söyleşi Onur Bakır) *Literary Theories* (1999), Edt: Julian Wolfreys, Edinburgh: Edinburgh University Press, ISBN 0 7486 1214 9

LOHAFAER, Susan (1989) "*Introduction to Part I*" Short Story Theory at a Crossroads, Edt. Susan Lohafer and Jo Ellyn Clarey, Baton Rouge and London: Louisiana State University

MAY, Charles E. (1989) "*Metaphoric Motivation in Short Fiction 'In the Beginning Was the Story'*", Short Story Theory at a Crossroads, Edt.: Susan Lohafer and Jo Ellyn Clarey, s: 62-73

MILLER, J. Hillis (1999) "*Cultural Studies and Reading*", Literary Theories: A Reader and Guide, Edt.: Julian Wolfreys UK: Edinburgh University Press, pp: 604-610, ISBN 0 7486 1213 0

MORAN, Berna (1994) "*Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*", İstanbul: Cem Yayınevi

NOLEN-HOEKSEMA, Susan (2000). "*The role of Rumination in Depressive Disorders and Mixed Anxiety/Depressive Symptom*" s. Journal of Abnormal Psychology, 109, 504 - 511.

NOLEN-HOEKSEMA, Susan (2004). "*Women Who Think Too Much*", (First published in London, UK. by Piatkus Books LTD. (First published in the U.S.A. in 2003 by Henry Holt and Company, LLC), Kent, UK.: MacKays of Chatham LTD. ISBN: 0 7499 2481 0

ÖZÜNLÜ, Ünsal (1999) "*Gülmecenin Dilleri*", Ankara: Doruk Yayıncılık Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlikte Çocuk ve Aile (2004) Editör: Beyza Bölükbaşı, İstanbul: Hayat Yayıncılık, ISBN 975 6218 11 8

RYAN, Michael (2002) "*Literary Theory: A Practical Introduction*", USA: Blackwell Publishing, ISBN: 0 631 17275 0

SAUNDERS, Jean (1986) "*The Craft Writing Romance*" (A Practical Guide), London: Allison and Busby

SIMPSON, P. (1993) "*Language, Ideology and Point of View*", London: Routledge

SONMAZ, Sibel (2002) "*Problem Çözme Becerisi ile Yaratıcılık ve Zeka Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*", İstanbul: T.C.Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

SPILLER, Michale R.G. (1993) "*Edebi Teori Var mı?*", Çev.: Işın Yücel, Edebiyat ve Eleştiri, Ankara: Kale Ofset, Mayıs-Haziran, yıl: 2, sayı: 8, s: 28-33

TURNER, Mark (1996) "*The Literary Mind*", New York: Oxford University Press, (A Review of Mark Turner's *The Literary Mind* by Alan Richardson), Review 20 (1998), s: 39-48

TORRENCE, E. Paul, ORLOW, E. BALL (1974) "*Test of Creative Thinking, Norms and Technical Manual*", Bensenville Scholastic Testing Service Inc. (Bkz: Dr.Esra ASLAN, Ebru AKTAN ve Işık KAMARAJ)

TURNER, Mark (1997) "*Narrative and Metaphor*", New York: Oxford University Press

VAN DIJK, Teun A. Ve Kintsch (1983) "*Strategies of Discourse Comprehension*", New York: Academic Press

WEISBERG, Robert (1992) "*Creativity Beyond the Myth of Genius*", New York: W.H. Freeman And Company (Bkz: Dr. Esra ASLAN, Uzman Ebru AKTAN ve Uzman Işık KAMARAJ)

ZIEGLER, Isabelle (1975) "*The Creative Writer's Handbook*" (What to write, How to write, Where to sell it), New York: Harper

<http://www.iskulturyayinlari.com.tr>
<http://www.yenidenozgurgundem.com>
<http://www.pandora.com.tr>
http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=ktp&haberno=4364
http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=ktp&haberno=4590
<http://www.dipnotkitap.net/ROMAN/Golgesizler.htm>
<http://www.yale.edu/psychology/FacInfo/Nolen-Hoeksema.html>
<http://www.fordham.edu>
<http://sevmek.free.fr/bilet/3/12.htm>
<http://www.evrensel.net/05/03/12/kultur.html>
http://www.wikipedia.org/wiki/science_fiction, 2002
<http://www.loriana.nu>
<http://www.wikipedia.org>
<http://www.evrensel.net/05/03/12/kultur.html>
<http://www.avalondreamtime.co.uk/writips.html>
<http://www.wordonfiction.hypermart.net/backarticles/issue023>
<http://www.storybytes.com>
http://www.bumed.org.tr/Bumed_Portal/DesktopDefault.aspx?tabid=96&infoID=494
<http://www.edebiyatcilardernegi.org.tr/doc/yazarlikatolyesi.doc>
<http://view.fdu.edu/default.aspx?id=6724>
<http://www.hkwriterscircle.com/janecamen/Jane.htm>
<http://www.creativewritingcenter.com>
http://www.worldwidelearn.com/online-courses/writing-courses.htm?s=y_pi
<http://www.writingclasses.com/index.php>
<http://www.writing.upenn.edu/cw/courses08a.html#010.301>
http://creativewritingcourses.net/Creative-Writing_Courses.html
http://diplomaguide.com/articles/Online_Creative_Writing_Courses_Offered_Free_by_Top_Universities_and_Educational_Websites.html

İÇİNDEKİLER

6 / Giriş

12 / Yaratıcı Yazarlık Programları - Yaratıcı Yazarlık Derslerine ve Seminerlerine Konu Olan Edebi Türler

13 / Yaratıcı Yazarlık Seminerlerinde Kullanılan Yöntemler Üzerine

14 / Yurtdışında Yaratıcı Yazarlık Dersleri ve Seminerleri

27 / Genel Amaçlar

28 / Özel Amaçlar

30 / Uygulama Yöntemleri - Yaratıcı Yazarlığa Yönelik Etkinlikler

31 / Yaratıcı Yazarlıkta Hedef Kitle - Yaratıcı Yazarlıkta Hedef Kuruluşlar

32 / Orta Dereceli Okullarda Yaratıcı Yazarlık Programları ve Yazarlar - Yazarlar ve Yaratıcı Yazarlık

41 / Öykü Yazarlığı ve Yaratıcı Yazarlıkta Aşamalar

43 / Başlama

44 / Fikirler Her Yerde - Temanın Kendisini Hissettirmesi

45 / Öykü Kişileri

48 / İzlek - Kurgu - Yapı - Plan

49 / Öyküde Yaratıcılık ve Biçem Oluşturma

52 / Yaratıcı Yazarlık Öğretilemez, Öğrenilir

53 / Materyal Toplama - Alıglama ve Hatırlama

54 / Karar Verme

- 55 / Yapı Oluşturma - Giriş**
- 56 / Gelişme - Sonuç**
- 57 / atışma -  Tür atışma zerine**
- 58 Bakış Açıları: Getirileri ve Götürüleri**
- 59 / Yazarın Seçimleri ve Algılama Süreçleri - öyküde evre Oluşturma**
- 60 Diyalogların İşlevi zerine**
- 61 / Tema Açısından ykler**
- 62 / Dil ve Yapı Açısından ykler**
- 63 / öykü zerine**
- 65 / Ton - Biçem Oluşturma**
- 68 / yk Kişilerini Oluşturma, Konuşturma**
- 70 / Gerilim-Enerji-Dinamizm Yaratma**
- 72 Türkiye'de Yaratıcı Yazarlık alışmaları zerine**
- 78 / İlk Gençlik Dönemi Yaratıcı Yazarlık Atölyesi zerine Bir Pilot alışma**
- 80 / Yaratıcı ve Eleştirel Düşüncenin Doğası, ykde Yaratıcılık, Problem Oluşturma ve Problem zme zerine**
- 96 / Kaynakça**

Yazınsal Yaratıcılıkta
Temel İlke ve Kurallar

Aysu ERDEN

“Yazınsal metinlerde yaratma ve anlatma sanatı öne çıkmaktadır. Büyüleyici olan, sözcüklerin, sözcük öbeklerinin ya da tümcelerin kendi güçleri, sözlüksel ya da yapısal anlamları değil, onların bir araya getiriliş biçimleridir. Dolayısıyla da, yazınsal metinlerde ‘düzen’ ve ‘bütün’ kavramlarının öncelenmesi ve betimlenmesi gerekmektedir.”

Aysu Erden

